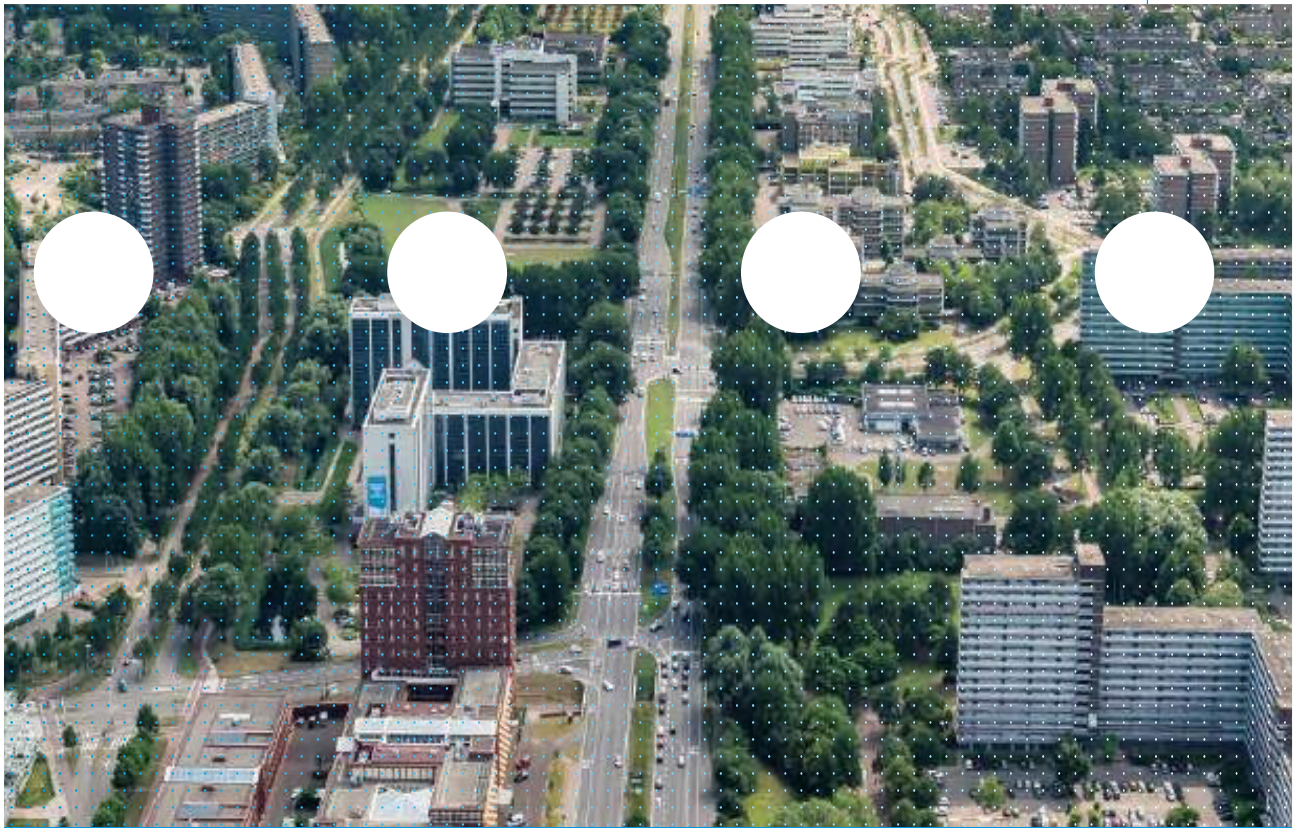

Ontwikkeling maatschappelijke functies in Zoetermeer

Fase 1: Programma ontwikkeling De Entree

Stec Groep aan gemeente Zoetermeer

Luuk Lentferink, Callum Lewis & Lukas Meuleman
26 juli 2019

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Uw vragen en onze opzet.....	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Indicatief programma De Entree	5
3	Onderwijs	7
3.1	Primair en speciaal onderwijs.....	7
3.2	Voortgezet onderwijs.....	11
3.3	Tertiair onderwijs (mbo).....	13
3.4	Kinderopvang.....	15
4	Gezondheids- en welzijnszorg	17
4.1	Huisartsenpraktijken & apotheken.....	17
4.2	Overig eerstelijnszorg.....	20
4.3	Wmo-voorzieningen & ambulante (thuis)zorg	22
4.4	Intramurale zorg.....	24
4.5	Jeugdzorg	26
5	Cultuur, sport en recreatie	29
5.1	Cultuur	29
5.2	Sport en recreatie.....	33
5.3	Overig sport- en recreatieonderwijs.....	35
6	Overige maatschappelijke dienstverlening	37
6.1	Levensbeschouwelijke organisaties.....	37
6.2	Uitvaartbranche.....	38
	Bijlage A: afbakening onderzoek	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Zoetermeer heeft de ambitie om op middellange termijn binnenstedelijk met minimaal 10.000 woningen te groeien. Als bijkomende ambitie is het niet enkel van belang de kwantiteit van de woningvoorraad te vergroten maar ook de kwaliteit en het woongenot te vergroten. De groei van het aantal woningen - en daarbij inwoners - in Zoetermeer vraagt naar verwachting ook om uitbreiding (of nieuwe invulling) van bijpassende voorzieningen en daarnaast om een visie op de bestaande portefeuille aan maatschappelijke voorzieningen.

Specifiek de wijk De Entree – een nieuwe wijk tussen de bestaande wijken Driemanspolder en Meerzicht waarvoor momenteel het bestemmingsplan wordt gemaakt en waar circa 4.500 nieuwe woningen zijn voorzien – heeft hierbij prioriteit: welke en hoeveel maatschappelijke functies moet u nieuw toevoegen? En hoe verhoudt zich dit tot de omvang en de kwaliteit van de bestaande (omliggende) functies en in het bijzonder de bestaande functies in de wijken Driemanspolder en Meerzicht?

1.2 Uw vragen en onze opzet

De gemeente Zoetermeer wil daarom graag weten hoeveel (extra) maatschappelijke voorzieningen nodig zijn om de nieuwe inwoners van Zoetermeer (en specifiek De Entree) te kunnen faciliteren. Dit vraagstuk vliegen we aan vanuit een portefeuillebenadering: eerst in beeld hebben wat u al heeft en dan pas bepalen wat er nog toegevoegd dient te worden. Dit brengen we zowel kwantitatief (hoeveel vierkante meters maatschappelijke voorzieningen zijn waar nodig) als kwalitatief (aan welke specificaties moeten deze voorzieningen vervolgens voldoen) in beeld. Daarbij is het kwalitatieve aspect ook van groot belang: hoe kan het (mogelijke) nieuwe maatschappelijk aanbod de bestaande voorraad versterken en andersom?

AFBAKENING ONDERZOEK OP BASIS VAN STANDAARD BEDRIJFS INDELING

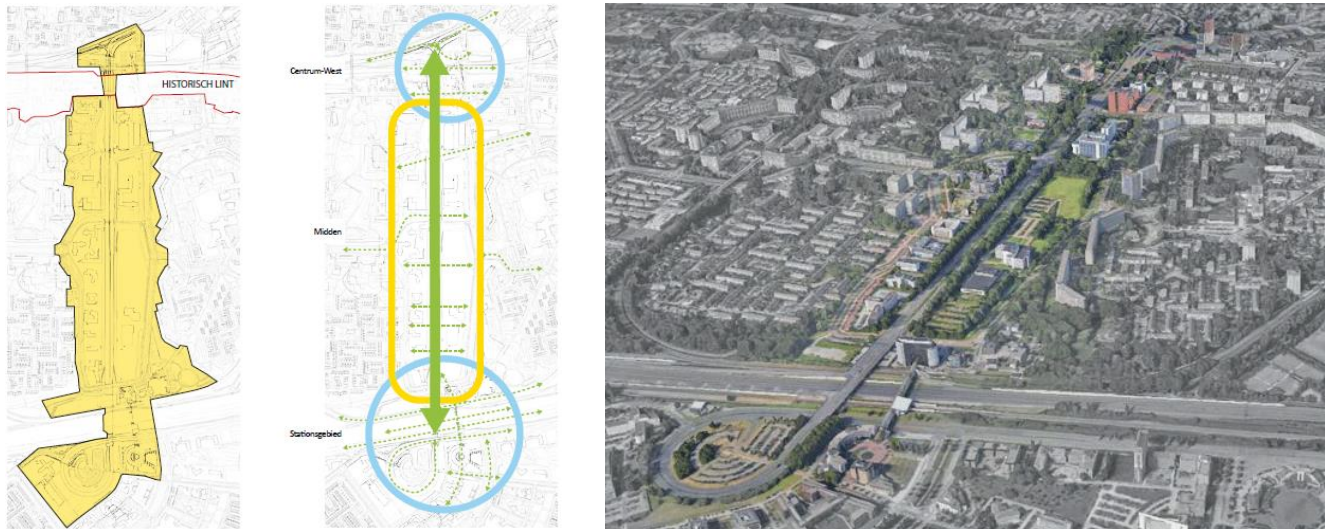
In dit onderzoek gaan we in op de maatschappelijke functies onderwijs, gezondheids- en welzijnszorg, cultuur, sport en recreatie en overige dienstverlening. De afbakening van dit onderzoek is in overleg met de gemeente Zoetermeer tot stand gekomen en is gebaseerd op de Standaard Bedrijfs Indeling (SBI) van het CBS (update 2019). Zie bijlage A voor een complete lijst van deze maatschappelijke functies inclusief SBI-codering.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk leest u de belangrijkste uitkomsten van onze verkenning en worden in overzichtstabellen de uitkomsten van de analyse van de kwantitatieve en kwalitatieve ruimtebehoefte van maatschappelijke functies weergegeven.

Figuur 1: plangebied De Entree, Zoetermeer

Bron: Masterplan De Entree (gemeente Zoetermeer, februari 2019)

Dit onderzoek beschrijft voor het merendeel de minimale behoefte aan maatschappelijke voorzieningen in De Entree, zodat het maatschappelijk voorzieningenniveau vergelijkbaar is aan dat in andere woonwijken in Zoetermeer. Ambities uit het Masterplan De Entree of uit de momenteel in ontwikkeling zijnde Omgevingsvisie zijn in dit onderzoek niet vertaald in een eventueel aanvullende behoefte. In hoofdstuk 5 Cultuur, sport en recreatie zijn de ambities uit Masterplan Entree wel omgezet in een aanvullende kwantitatieve en kwalitatieve behoefte. Ook zijn de stedelijke ambities voor versterking van het cultureel aanbod en de ontwikkeling van een (v)mbo-campus in het onderzoek meegenomen.

Om de minimale behoefte aan maatschappelijke voorzieningen in De Entree te benaderen maken we gebruik van de door de gemeente Zoetermeer aangeleverde databronnen en beleidsdocumenten. Als beleidsdocumenten zijn zowel vastgestelde beleidsdocumenten als ambtelijke werkdokument en eerder uitgevoerd onderzoek aangeleverd. Indien informatie niet voorhanden is maken we gebruik van landelijke Bronnen en kengetallen, zie hiervoor de Bronvermelding.

Het Masterplan voor de ontwikkeling van De Entree gaat uit van een periode van circa 15 jaar. De ramingen in dit onderzoek hebben daarom betrekking op de periode 2019 tot 2035 (16 jaar). Voor de uitbreiding van het Entreegebied gaan we uit van in totaal 4.500 nieuwe woningen. We gaan daarbij uit van een gemiddeld huishouden van 1,6 tot 1,9 personen per woningen. Dit betekent dat er in het Entreegebied circa 7.200 tot 8.550 nieuwe inwoners bijkomen tot 2035.

2 Indicatief programma

De Entree

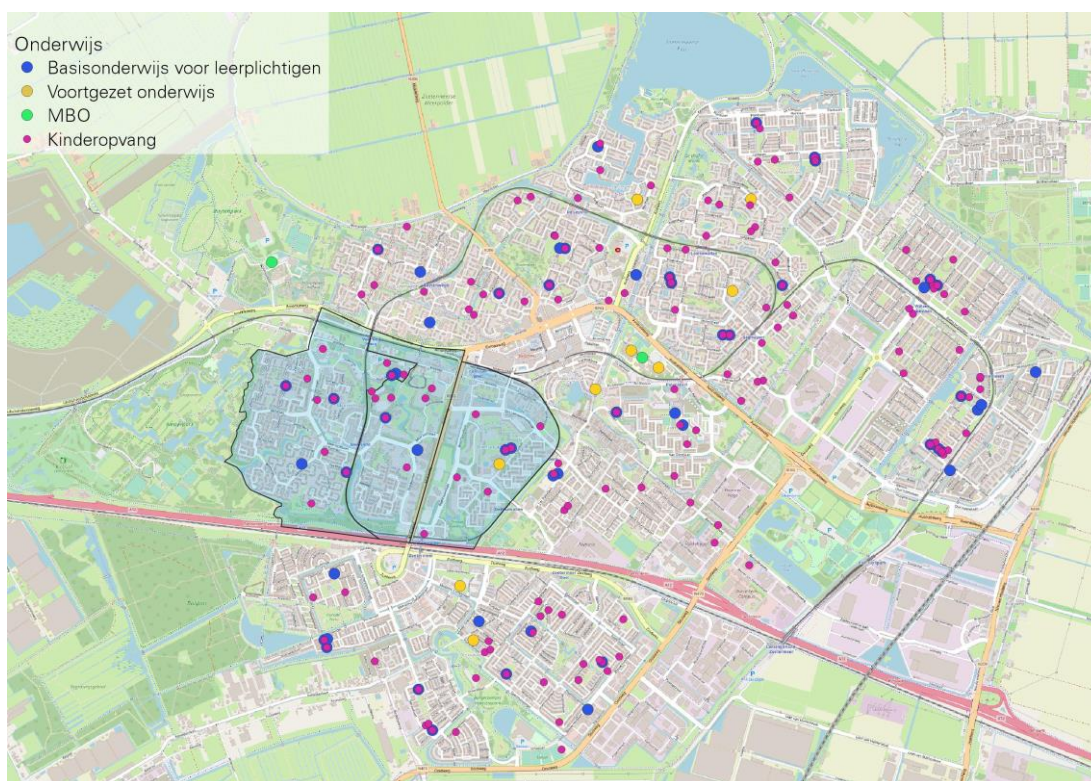
Voorziening	Indicatief programma	Belangrijkste afweging
Onderwijs		
Primair en speciaal onderwijs	<u>Basisschool:</u> 2.220 tot 2.660 m² bvo <u>Speciaal basis onderwijs:</u> 140 tot 340 m² bvo <u>Speciaal voortgezet onderwijs:</u> 165 tot 655 m² bvo	Uitbreidingsbehoefte van 31 tot 39 klaslokalen tot 2035. Daarmee is er binnen de huidige voorraad (op gemeenteniveau) voldoende capaciteit om de groei van het aantal leerlingen op te vangen. In de bestaande woonwijken Driemanspolder en Meerzicht zal naar verwachting onvoldoende capaciteit zijn om de gehele groei op te vangen. Het verminderen van (verouderde) capaciteit elders is kansrijk om de capaciteit in Driemanspolder en Meerzicht uit te kunnen breiden en/of een basisschool in De Entree toe te voegen.
Voortgezet onderwijs	<u>Voortgezet onderwijs:</u> 3.810 tot 4.525 m ² bvo	Dit betreft een vervangingsvraag. Binnen de huidige voorraad (op gemeenteniveau) is er naar verwachting voldoende capaciteit om de groei van het aantal leerlingen op te vangen.
Tertiair onderwijs (mbo)	<u>(v)mbo-campus:</u> 30.000 m ² bvo	Naar verwachting op de bestaande locaties voldoende capaciteit om de groei met 210 mbo studenten op te kunnen vangen. Momenteel vindt een onderzoek plaats naar mogelijkheid nieuwbouw van een (v)mbo-campus in het Entreegebied. Dit betreft uitsluitend vervangingsvraag van bestaande locaties vmbo en mbo in Driemanspolder, Palenstein en Buytenwegh. Het is een eerste indicatieve berekening gemaakt door de betreffende schoolbesturen en gemeente. Dit kan worden gebouwd in maximaal 3 bouwlagen.
Kinderopvang	<u>Kinderopvang:</u> 900 tot 1.200 m ² bvo	Bij voorkeur gerealiseerd binnen een IKC
Gezondheids- en welzijnszorg		
Huisartsenpraktijken & apotheken	<u>Huisarts:</u> 450 tot 600 m² bvo <u>Apotheek:</u> 600 - 750 m² bvo	Bij voorkeur een gezamenlijk medisch centrum waarbij huisartsen, apothekers en overige eerstelijnszorg in één pand worden gevestigd. Bij voorkeur centraal in de wijk / in het verzorgingsgebied op een (zeer) goed bereikbare locatie.
Overige eerstelijnszorg	700 tot 1.100 m ² bvo	Zie, bovenstaand
Wmo-voorzieningen & ambulante zorg	Circa 75 m ² bvo	Een (fysiek) centraal punt in de wijk/ in het verzorgingsgebied zorgt voor een helder aanspreekpunt. Belangrijk blijft echter dat het merendeel van deze voorziening niet zit in 'de stenen' maar veel meer in zorg op maat en op locatie.
Intramurale zorg	<u>Intramurale zorg:</u> 1.500 tot 1.750 m ² bvo	De ontwikkeling van De Entree zorgt op gemeentelijk niveau naar verwachting voor een tekort van 30 tot 35 intramurale zorgeenheden in 2035.
Jeugdzorg	<u>Jeugdzorg:</u> 140 tot 300 m ² bvo	De Jeugdzorg in Zoetermeer is regionaal georganiseerd. Zoetermeer vangt een evenredig aantal jeugdigen op naar behoefte van de stad.
Cultuur, sport en recreatie		
Cultuur	<u>Culturele functies:</u> 3.000 tot 4.000 m² bvo: <u>Cultuur in de open lucht:</u> 1.500 tot 2.000 m²	De ontwikkeling van een cultuuranker in De Entree met daarin onder andere functies voor podium, moderne kunst en nieuwe media is belangrijk voor de bestaande stad, maar ook belangrijk om nieuwe inwoners naar De Entree te trekken. En dan met name voor welgestelde senioren en hoger opgeleide creatieven. Podia en voorzieningen voor exposities, openluchtvoorstellingen, pleinbioscoop, unplugged muziekconcerten, beeldentuinen, festivals en evenementen.

	<u>Kunst en cultuur bij partners:</u> 300 tot 360 m² bvo	Voorzieningen dichtbij en op maat zoals een bibliotheek en/of CKC op scholen en verzorgingstehuizen.
Sport & recreatie	<u>Indoor:</u> 1.700 tot 2.200 m² bvo <u>Outdoor:</u> 500 m² <u>Schooltuinen, stadsboerderij en stadslandbouw:</u> 1.000 tot 2.000 m² <u>Sport- en recreatieroutes</u> PM	Naar verwachting behoefte aan ten minste één sporthal. Op dit moment is er al een tekort in Zoetermeer. Voldoende openbare zichtbare ruimten waar bewoners actief bezig kunnen zijn met outdoor-voorzieningen zoals speel, sport en fitnessstoestellen in het groen. Er is een grote behoefte aan schooltuinen en een nieuwe locatie om aan de vraag naar stadsboerderijen en stadslandbouw te kunnen voldoen. Een 2,5 km route van een aantal meters breed aan te leggen door het groen. Ruimtebeslag is afhankelijk van de mate van inpassing in de groene zones.
Overig onderwijs sport en recreatieonderwijs	<u>Dansschool:</u> 190 tot 230 m² bvo <u>Kunstzinnige vorming:</u> 910 tot 1.090 m² bvo <u>Sport en recreatieonderwijs:</u> 1.790 tot 2.120 m² bvo	Naar verwachting behoefte aan 2.890 tot 3.440 m² bvo. Circa 1 dansschool. 3 tot 4 ondernemingen binnen de kunstzinnige vorming. 9 tot 11 ondernemingen in de categorie 'overig sport en recreatieonderwijs'. Dit betreft onder meer ZZP'ers in de culturele sector en culturele broedplaatsen.
Overige maatschappelijke voorzieningen		
Levensbeschouwelijke organisaties	PM	Afhankelijk van nader te bepalen kwalitatieve behoefte.
Uitvaartbranche		Naar verwachting voldoende aanbod in Zoetermeer.

3 Onderwijs

Huidige situatie

Figuur 2: locaties onderwijsvestigingen in Zoetermeer

Bron: vastgoeddata.nl (juli 2019), bewerking Stec Groep (2019).

3.1 Primair en speciaal onderwijs

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	- Medio 2019 circa 11.751 leerlingen binnen het primair onderwijs. Waarvan: 45 basisscholen met in totaal 11.065 kinderen; 3 scholen voor speciaal basisonderwijs met 370 leerlingen; 4 scholen voor speciaal voortgezet onderwijs met 316 leerlingen. (Bron: leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer)	3 basisscholen met circa 568 leerlingen binnen het primair onderwijs. - Geen speciaal onderwijs. (Bron: leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer)	- Circa 1.518 leerlingen binnen het primair onderwijs. Waarvan: 5 basisscholen met in totaal 1.357 kinderen; 1 school voor speciaal basisonderwijs met 86 leerlingen; 1 school voor speciaal voortgezet onderwijs met 74 leerlingen. (Bron: leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer)
Aandeel per 10.000 inwoners	- Aantal inwoners op 1 januari 2019: 124.940 (Bron: gemeente Zoetermeer) - Circa 886 leerlingen in het basisonderwijs per 10.000 inwoners. 8,9% van inwoners Zoetermeer volgt	- Aantal inwoners op 1 januari 2019: 6.430 (Bron: gemeente Zoetermeer) - Circa 883 leerlingen in het primair onderwijs op iedere 10.000 inwoners in Driemanspolder. Circa 8,8%	- Aantal inwoners op 1 januari 2019: 15.235 (Bron: gemeente Zoetermeer) - Circa 891 op de 10.000 (8,9%) inwoners Meerzicht volgt primair basis onderwijs.

	daarmee primair basis onderwijs. • Circa 30 leerlingen in het speciaal basisonderwijs per 10.000 inwoners. 0,3% van inwoners Zoetermeer volgt daarmee speciaal basis onderwijs. • Circa 25 leerlingen in het speciaal voortgezet onderwijs per 10.000 inwoners. Circa 0,3% van de inwoners Zoetermeer volgt speciaal voortgezet onderwijs.	van inwoners Driemanspolder volgt primair onderwijs.	• Circa 56 op de 10.000 (0,6%) inwoners Meerzicht volgt speciaal basis onderwijs. • Circa 49 op de 10.000 (0,5%) inwoners Meerzicht volgt speciaal voortgezet onderwijs.
Dynamiek	• Het geprognosticeerde totaal aantal leerlingen in het primair basis onderwijs in Zoetermeer is in 2035 circa 13% lager dan in 2019. Het aantal leerlingen in het basisonderwijs neemt tot 2035 met circa 1.460 leerlingen af. (Bron: leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer) • Het geprognosticeerde totaal aantal leerlingen in het primair onderwijs in Driemanspolder en Meerzicht maakt een stabiele ontwikkeling door. In Driemanspolder groeit het aantal leerlingen in het primair onderwijs tot 2035 met 9 leerlingen (1,6% groei) naar 577. In Meerzicht neemt dit aantal met 12 leerlingen af tot 1.345 leerlingen in 2035. Een daling van 0,9%. (Bron: leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer) • Het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs maakt tussen 2019 en 2035 een stabiele ontwikkeling door, waarbij de groep naar verwachting met 1 leerling groeit naar 687 leerlingen. In Meerzicht groeit het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs tussen 2019 en 2035 van 161 naar 162 leerlingen. (Bron: leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer) • Op basis van het IHP 2016-2020 (gemeente Zoetermeer) is er in 2015 een huisvestingsoverschot van 86 lokalen (13,5%) in het primair onderwijs. Door de afname van het aantal leerlingen in het primair onderwijs stijgt dit overschot in 2030 naar circa 137 lokalen (21,5%). • Door ingrepen op basis van het IHP 2016-2020 worden de overschotten teruggebracht naar respectievelijk 44 lokalen (7,4%) in 2020 en 61 lokalen (10,3%) in 2030. • Om schommelingen in leerlingenaantallen op te vangen wordt 4% overschot noodzakelijk geacht. (Bron: IHP 2016-2020, gemeente Zoetermeer)		
Verzorgingsgebied	• Gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde basisschool in Zoetermeer is 0,6 km. (Bron: CBS, 2017) • In vrijwel iedere woonwijk in Zoetermeer is (meer dan) een basisschool gevestigd. Hierdoor zijn afstanden tot een basisschool relatief klein. (Bron: vastgoeddata.nl; IHP 2016-2020, gemeente Zoetermeer) • Het verzorgingsgebied is verder afhankelijk van de onderwijsvorm en de wijze waarop het onderwijs wordt gegeven. • Scholen voor speciaal onderwijs bedienen veelal meerdere wijken en kennen daardoor een groter verzorgingsgebied.		

Trends en ontwikkelingen

- In 2017 was de gemiddelde grootte van een groep in het basisonderwijs landelijk circa 23 leerlingen. Er is geen maximum verbonden aan het aantal leerlingen in een groep. (Bron: rijksoverheid.nl)
- De gemiddelde groepsgrootte in Zoetermeer is 23,2 leerlingen per klas/ groep. (Bron: leerlingenprognose 2018, IHP 2016-2022, gemeente Zoetermeer)
- Het speciaal basisonderwijs en het speciaal (voortgezet) onderwijs hebben kleinere groepen. Leerlingen krijgen meer tijd en individuele begeleiding om te leren. In de meeste klassen zitten gemiddeld 12 tot 18 leerlingen. (Bron: rijksoverheid.nl)
- Een basisschool heeft minimaal 3,5 vierkante meter vloeroppervlak per leerling (Bron: uitvoeringsbesluit voorzieningen in de huisvesting PO/VO). Deze minimale ruimte per leerling wordt aangegeven in bruto vloeroppervlakte in vierkante meter (m²). De bruto vloeroppervlakte is de vloergrootte van het hele schoolgebouw. Dus inclusief ruimten als gangen, trappen en wc's.
- Voor speciaal basisonderwijs is 6,6 vierkante meter vloeroppervlak per leerling nodig. (Bron: uitvoeringsbesluit voorzieningen in de huisvesting PO/VO)
- Speciaal (voortgezet) onderwijs kent een groter ruimtebeslag per leerling. Voor speciaal (voortgezet) onderwijs is 7,7 en 15,3 vierkante meter vloeroppervlak per leerling nodig. (Bron: uitvoeringsbesluit voorzieningen in de huisvesting PO/VO)
- Nieuwe uitdagingen onderwijs:
 - Afname aanbod leraren door mindere instroom van jongeren in de lerarenopleiding;
 - Scholen hebben steeds meer taken en verantwoordelijkheden, onder andere op gebied van onderwijshuisvesting en passend onderwijs;

- Duurzame huisvesting ook voor scholen steeds belangrijker. Een gezond en fris schoolgebouw wordt steeds belangrijker in de schoolkeuze (Bron: Rabobank sectorrapport basis- en voortgezet onderwijs (2019));
- Steeds meer inclusiviteit met welzijn en zorg, waaronder het delen van gebouwen;
- Minder versnipperde kleine basisscholen en meer centrale onderwijsgebouwen in de wijk.

Prognose

Vraagvorming	t/m 2035	
Kwantitatief	Basisonderwijs	- In Zoetermeer en de wijken Driemanspolder en Meerzicht volgt 8,8 tot 8,9% van de inwoners primair basisonderwijs. Op basis van de groei van het aantal inwoners met 7.200 tot 8.550 tot 2035 verwachten we een toename van 630 tot 760 leerlingen in het basisonderwijs. - Op basis van een minimaal oppervlak van 3,5 m² per leerling bedraagt het ruimtebeslag voor het programma basisonderwijs circa 2.220 tot 2.660 m².
	Speciaal basis onderwijs	- Circa 0,3 tot 0,6% van de inwoners van Zoetermeer, Driemanspolder en Meerzicht gaat naar het speciaal basis onderwijs. We verwachten op basis van de groei van het aantal inwoners met 7.200 tot 8.550 tot 2035 een toename van 20 tot 50 leerlingen in het speciaal basis onderwijs. - Op basis van een minimaal oppervlak van 6,6 m² per leerling bedraagt het ruimtebeslag voor het programma speciaal basisonderwijs circa 140 tot 340 m².
	Speciaal voortgezet onderwijs	- Circa 0,3 tot 0,5% van de inwoners van Zoetermeer, Driemanspolder en Meerzicht gaat naar het speciaal voortgezet onderwijs. We verwachten op basis van de groei van het aantal inwoners met 7.200 tot 8.550 tot 2035 een toename van 20 tot 45 leerlingen in het speciaal voortgezet onderwijs. - Op basis van een minimaal oppervlak van 7,7 tot 15,3 m² per leerling bedraagt het ruimtebeslag voor het programma speciaal voortgezet onderwijs circa 165 tot 655 m².
	Omvang	Huisvestingseisen
Kwalitatief	- Op basis van de gemiddelde groepsgrootte (23,2 leerlingen) in het basisonderwijs in Zoetermeer betekent de groei van 630 tot 760 leerlingen in het basisonderwijs een aanvullende behoefte van 27 tot 33 klaslokalen. - Speciaal basisonderwijs: een toename van 20 tot 50 leerlingen betekent een aanvullende kwalitatieve behoefte van 2 tot 3 klassen. - Speciaal voortgezet onderwijs: een toename van 20 tot 45 leerlingen betekent een aanvullende kwalitatieve behoefte van 2 tot 3 klassen.	- Door ligging op loop en fietsafstand goed bereikbaar. - Veilig, toegankelijk en duurzaam schoolgebouw. - Naast reguliere klaslokalen dient op een locatie ook voldoende ruimte te zijn voor bewegingsonderwijs en bijvoorbeeld een schoolplein met speeltoestellen. - Voldoende parkeergelegenheden ook overdag. - Kiss&Ride zones - Schoolzones - ENG gebouwen - Grotere volumes door MFC. - Binnenklimaat Frisse scholen klasse B+. - Flexibele indeling van gebouwen en mogelijk gecombineerd ruimtegebruik, multifunctioneel. - Gasloos

Confrontatie

Behoefte

- Op basis van het IHP 2016 is er tot 2030 sprake van een leegstand van circa 61 lokalen. Op basis van de geprognostiseerde afname van het aantal leerlingen zijn dit er tot 2035 mogelijk nog meer.
- De groei van het aantal leerlingen in het basis en het speciaal onderwijs door de ontwikkeling van De Entree resulteert in een uitbreidingsbehoefte van 31 tot 39 klaslokalen tot 2035. Daarmee is er binnen de huidige voorraad (op gemeenteniveau) voldoende capaciteit om de groei van het aantal leerlingen op te vangen.
- Mogelijk ligt de werkelijke vraag wat lager wanneer kinderen in bestaande klassen kunnen instromen (afhankelijk van groepsgrootte).
- In de bestaande woonwijken Driemanspolder en Meerzicht zal naar verwachting onvoldoende capaciteit zijn om de gehele groei op te vangen. Er liggen mogelijk kansen in het verminderen van (verouderde) capaciteit elders en het uitbreiden van de capaciteit in Driemanspolder en Meerzicht.

Randvoorwaarden

Uitgangspunt	
Beleid	• Vorming integrale kindcentra om kinderopvang fysiek en inhoudelijk te koppelen aan onderwijs. • Evenwichtige spreiding van primair en voortgezet onderwijs en kinderopvang over de stad. • Een vloeiende overgang tussen en verregaande samenwerking van kinderopvang, basisscholen, middelbare scholen, mbo, hbo, CKC en Bibliotheek Zoetermeer. • Noodzaak voor nieuwbouw door veroudering gebouwen. • Behoeftte aan extra onderwijsmeters in andere wijken door ontwikkeling Entreegebied en doorstroming vanuit andere wijken.
Locatie	• Primaire onderwijsvoorzieningen zijn bereikbaar op loop en fietsafstand. Scholen dienen daarom op een centrale plek in de wijk liggen.
Mengbaarheid (met andere functies)	• Goed mengbaar met andere maatschappelijke (zorg)voorzieningen. Ook gecombineerd ruimtegebruik is mogelijk kansrijk. Door de piekbelasting overdag zijn ruimtes mogelijk in de avonden beschikbaar voor andere gebruikers. • Ook mengbaar met wonen: scholen in de plint en woningen er boven, of onder brengen in gebouwen die op een later moment (bij afname van het leerlingenaantal) gemakkelijk naar woningen te transformeren zijn.

3.2 Voortgezet onderwijs

Onderstaande tabellen hebben betrekking op het voortgezet onderwijs in Zoetermeer, exclusief het voortgezet speciaal onderwijs. Het voortgezet speciaal onderwijs is opgenomen in de voorgaande paragraaf.

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	7.846 leerlingen op het voortgezet onderwijs, verspreid over 5 scholen (7 locaties). (Bron: leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer)	1.221 leerlingen in het voortgezet onderwijs op 1 school. (Bron: leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer)	Geen instelling voor voortgezet onderwijs. (Bron: leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer)
Aandeel per 10.000 inwoners	- Aantal inwoners op 1 januari 2019: 124.940. (Bron: gemeente Zoetermeer) - Circa 628 op de 10.000 (6,3%) inwoners Zoetermeer volgt voortgezet onderwijs.	- Aantal inwoners op 1 januari 2019: 6.430. (Bron: gemeente Zoetermeer) - Circa 1.883 op de 10.000 inwoners (19%) in Driemanspolder volgt voortgezet onderwijs. Dit percentage is hoger dan gemiddeld in de gemeente. We verklaren dit op basis van de wijk overstijgende functie van de school in de wijk. Naar verwachting zijn veel studenten afkomstig uit omliggende wijken, waaronder Meerzicht.	Geen instelling voor voortgezet onderwijs.
Dynamiek	- Het geprognosticeerde totaalaantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in gemeente Zoetermeer is in 2035 circa 6,3% lager dan in 2019. Het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in Zoetermeer neemt af met circa 495 leerlingen. (Bron: IHP 2016 -2020, leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer) - Het geprognosticeerde totaalaantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in Driemanspolder is in 2035 afgenomen met 65 leerlingen ten opzichte van 2019. In 2035 betreft het circa 1.156 leerlingen. (Bron: IHP 2016 -2020, leerlingenprognose oktober 2018, gemeente Zoetermeer)		
Verzorgingsgebied	- Scholen voor voortgezet onderwijs kennen een groter verzorgingsgebied dan scholen voor basisonderwijs. - Gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde school voor voortgezet onderwijs in Zoetermeer is 1,9 km. (Bron: CBS, 2017)		

Trends en ontwikkelingen

- Een middelbare school heeft minimaal 5,7 tot 14,8 vierkante meter vloeroppervlak per leerling (Bron: uitvoeringsbesluit voorzieningen in de huisvesting PO/VO). Deze minimale ruimte per leerling wordt aangegeven in bruto vloeroppervlakte in vierkante meter (m²). De bruto vloeroppervlakte is de vloergrootte van het hele schoolgebouw. Dus inclusief ruimten als gangen, trappen en wc's.
- Het gemiddelde ruimtegebruik in het voortgezet onderwijs in Zoetermeer is 8,4 m² per leerling. (Bron: IHP 2016)
- De verschillende vestigingen tezamen hebben circa 70.258 m² in gebruik. (Bron: IHP 2016)
- De meeste scholen hebben in het schoolplan opgenomen wat de maximale klassengrootte is. In 2013 liet het ministerie van onderwijs onderzoek doen naar groeps grootte op de middelbare school. Havo en vwo klassen zijn het grootst (27 en 26 leerlingen). De vmbo-tl klassen zijn met gemiddeld 25 leerlingen iets kleiner, maar groter dan de andere vmbo leerwegen (18 tot 22 leerlingen). Het praktijkonderwijs heeft de kleinste klassen met gemiddeld 12 leerlingen per klas. (Bron: rijksoverheid.nl)
- Nieuwe uitdagingen onderwijs:
 - Afname aanbod leraren door mindere instroom van jongeren in de lerarenopleiding.
 - Scholen hebben steeds meer taken en verantwoordelijkheden, onder andere op gebied van onderwijshuisvesting en passend onderwijs.
 - Duurzame huisvesting ook voor scholen steeds belangrijker. Een gezond en fris schoolgebouw wordt steeds belangrijker in de schoolkeuze.
 (Bron: Rabobank sectorrapport basis- en voortgezet onderwijs (2019))

Prognose

Vraagvorming	t/m 2035				
Kwantitatief	- In Zoetermeer volgt gemiddeld 6,3% van de inwoners voortgezet onderwijs. Op basis van de groei van het aantal inwoners met 7.200 tot 8.550 tot 2035 verwachten we een toename van 450 tot 540 leerlingen in het voortgezet onderwijs. - Op basis van het gemiddeld ruimtegebruik in Zoetermeer resulteert dit in een vraag naar 3.810 tot 4.525 m² tot en met 2035.				
	<table> <tr> <th>Omvang</th><th>Huisvestingseisen</th></tr> <tr> <td>Kwalitatief</td><td> - Uitgaande van een gemiddelde groepsgrootte in het voortgezet onderwijs van circa 21 leerlingen resulteert de groei met 450 tot 540 leerlingen in een additionele behoefte aan circa 21 tot 26 klaslokalen. - Door ligging op loop en fietsafstand goed bereikbaar. - Veilig, toegankelijk en duurzaam schoolgebouw. - Naast reguliere klaslokalen dient op een locatie ook voldoende ruimte te zijn voor bewegingsonderwijs. - Voldoende parkeergelegenheden ook overdag. - Schoolzones - ENG gebouwen - Grotere volumes door MFC. - Binnenklimaat Frisse scholen klasse B+. - Flexibele indeling van gebouwen en mogelijk gecombineerd ruimtegebruik, multifunctioneel. - Gasloos </td></tr> </table>	Omvang	Huisvestingseisen	Kwalitatief	- Uitgaande van een gemiddelde groepsgrootte in het voortgezet onderwijs van circa 21 leerlingen resulteert de groei met 450 tot 540 leerlingen in een additionele behoefte aan circa 21 tot 26 klaslokalen. - Door ligging op loop en fietsafstand goed bereikbaar. - Veilig, toegankelijk en duurzaam schoolgebouw. - Naast reguliere klaslokalen dient op een locatie ook voldoende ruimte te zijn voor bewegingsonderwijs. - Voldoende parkeergelegenheden ook overdag. - Schoolzones - ENG gebouwen - Grotere volumes door MFC. - Binnenklimaat Frisse scholen klasse B+. - Flexibele indeling van gebouwen en mogelijk gecombineerd ruimtegebruik, multifunctioneel. - Gasloos
Omvang	Huisvestingseisen				
Kwalitatief	- Uitgaande van een gemiddelde groepsgrootte in het voortgezet onderwijs van circa 21 leerlingen resulteert de groei met 450 tot 540 leerlingen in een additionele behoefte aan circa 21 tot 26 klaslokalen. - Door ligging op loop en fietsafstand goed bereikbaar. - Veilig, toegankelijk en duurzaam schoolgebouw. - Naast reguliere klaslokalen dient op een locatie ook voldoende ruimte te zijn voor bewegingsonderwijs. - Voldoende parkeergelegenheden ook overdag. - Schoolzones - ENG gebouwen - Grotere volumes door MFC. - Binnenklimaat Frisse scholen klasse B+. - Flexibele indeling van gebouwen en mogelijk gecombineerd ruimtegebruik, multifunctioneel. - Gasloos				

Confrontatie

Behoeft
- De ontwikkeling van De Entree zorgt naar verwachting voor een toename van 450 tot 540 leerlingen in het voortgezet onderwijs. Op basis van het gemiddeld ruimtegebruik in Zoetermeer resulteert dit in een vraag naar 3.810 tot 4.525 m². - Tot 2030 is er op gemeentelijk niveau een afname van 4,99% van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in Zoetermeer (cijfers IHP 2016). Hierdoor is er een overschot van circa 7.680 m² (circa 10,93%) in 2030. Binnen de huidige voorraad (op gemeenteniveau) is er naar verwachting voldoende capaciteit om de groei van het aantal leerlingen op te vangen.

Randvoorwaarden

Uitgangspunt	
Beleid	• Noodzaak voor nieuwbouw door veroudering gebouwen. • Behoeft aan extra onderwijsmeters in andere wijken door ontwikkeling van De Entree en doorstroming vanuit andere wijken. • Evenwichtige spreiding voortgezet onderwijs en kinderopvang over de stad. • Een vloeiende overgang tussen en verregaande samenwerking van kinderopvang, basisscholen, middelbare scholen, mbo, hbo, CKC en Bibliotheek Zoetermeer. • De gemeente heeft de ambitie om een (v)mbo-campus te realiseren in De Entree. Dit betreft de verplaatsing van verschillende locaties naar het Entreegebied. Het totaal aantal m² zal daardoor naar verwachting niet toenemen. Mogelijk neemt door een efficiënter ruimtegebruik de ruimtevrage licht af.
Locatie	• Onderwijsvoorzieningen zijn bereikbaar op loop en fietsafstand. Scholen dienen daarom op een centrale plek in de wijk liggen. • Voor de ontwikkeling van een (v)mbo-campus is inzet op één fysieke locatie, één terrein, met daarop één of meerdere gebouwen en faciliteiten die duidelijk onderscheidbaar zijn van de omgeving en in samenhang met elkaar eigentijds en toekomstbestendig onderwijs mogelijk maken van belang.
Mengbaarheid (met andere functies)	• Goed mengbaar met andere maatschappelijke (zorg)functies. Ook gecombineerd ruimtegebruik is mogelijk kansrijk. Door de piekbelasting overdag zijn ruimtes mogelijk in de avonduren beschikbaar voor andere gebruikers. • Ook mengbaar met wonen: scholen in de plint en woningen er boven, of onder brengen in gebouwen die op een later moment (bij afname van het leerlingenaantal) gemakkelijk naar woningen kunnen worden omgezet.

3.3 Tertiair onderwijs (mbo)

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	2 vestigingen van het mboRijnland. - In 2017 waren op deze twee vestigingen nog in totaal 2.826 studenten, in 2018 waren dit er 2.210. Dit door het besluit om een aantal opleidingen op specifieke locaties te centreren. (Bron: jaarverslagen mboRijnland 2017 en 2018) - In de periode 2018 / 2019 volgden circa 3.790 inwoners van Zoetermeer een mbo opleiding. (Bron: CBS, 2019)	Geen vestiging	
Aandeel per 10.000 inwoners	- Aantal inwoners op 1 januari 2019: 124.940. (Bron: gemeente Zoetermeer) - Circa 177 mboRijnland studenten op de 10.000 (1,8%) inwoners van Zoetermeer. - Op basis van de cijfers van het CBS volgen circa 303 van de 10.000 inwoners (3%) van Zoetermeer een mbo opleiding.	-	
Dynamiek	In Zoetermeer biedt het mboRijnland 39 verschillende mbo opleidingen aan. (Bron: jaarverslag mboRijnland 2018)		
Verzorgingsgebied	- De opleidingscentra van het mboRijnland vervullen een regionale rol en trekken ook mbo studenten van buiten Zoetermeer aan. - Op basis van het aantal mbo studenten op het mboRijnland en het aantal inwoners van Zoetermeer dat een mbo opleiding volgt verwachten we dat minimaal 1.580 mbo studenten een opleiding volgt buiten de gemeentegrenzen van Zoetermeer. (Bron: jaarverslag mboRijnland 2018; CBS 2019)		

Trends en ontwikkelingen

- Een mbo school kent op landelijk niveau een gemiddeld ruimtegebruik van 6 tot 6,5 vierkante meter bruto vloeroppervlak per leerling. (Bron: EIB, 2013)
- De twee gebouwen van het mboRijnland in Zoetermeer hebben een gezamenlijk bruto oppervlak van circa 6.675 m². (Bron: kadaster)
- Het gemiddelde ruimtegebruik in het mbo in Zoetermeer is 3,0 m² per leerling.
- Landelijk namen in de periode 2018-2019 circa 498.140 studenten deel aan het mbo. Op basis van circa 17.181.000 inwoners in Nederland medio 2018 geeft dat gemiddeld 2,9% van de bevolking in Nederland deelneemt aan het mbo. (Bron: CBS, 2019)
- Het aantal mbo studenten neemt landelijk af door afnemend aantal geboorten.
- Daarnaast zijn er meer jongeren die na het vmbo via de havo willen doorstromen naar het hbo.
- Afname arbeidsmarktperspectief voor deel van de mbo jongeren vanwege digitalisering en robotisering.
- Landelijk halen steeds meer studenten een diploma op een hoger niveau. Dit komt doordat studenten een hogere vooropleiding hebben en minder studenten naar de entreeopleiding of niveau 2 gaan.
- Intensieve samenwerking hoger onderwijs, overheid en bedrijfsleven draagt bij aan maatschappelijke en economische groei. (Bron: Rabobank sectorrapporten middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs 2019)

Prognose

Vraagstelling	t/m 2035
Kwantitatief	De ontwikkeling van De Entree zorgt naar verwachting voor een toename van 210 tot mbo studenten in Zoetermeer. Op basis van het gemiddeld ruimtegebruik resulteert dit in een toename van de ruimtevraag vanuit het mbo met circa 625 tot 1.670 m².

	De ambitie van schoolbesturen vmbo en mbo tot de ontwikkeling van een (v)mbo-campus betreft een vervangingsvraag van bestaande locaties vmbo en mbo in Driemanspolder, Palenstein en Buytenwegh. Een eerste indicatieve berekening gemaakt door de betreffende schoolbesturen en gemeente leidt tot een ruimtevraag van 30.000 m² bvo. Dit kan worden gebouwd in maximaal 3 bouwlagen. (Bron: Input kwalitatieve noties 'De Entree' Zoetermeer)				
	<table> <tr> <th>Omvang</th><th>Huisvestingseisen</th></tr> <tr> <td> Kwalitatief - In de wijken Driemanspolder en Meerzicht zijn geen mbo vestigingen. Gezien de clustering van verschillende opleidingen op de twee locaties in de stad ligt uitbreiding van bestaande locaties meer voor de hand dan de oprichting van een nieuwe locatie in Driemanspolder of Meerzicht. </td><td> - Goed bereikbaar per fiets, auto en openbaar vervoer. Daardoor is het niet alleen goed bereikbaar voor inwoners van Zoetermeer, maar ook voor de grotere regio. - Veilig, toegankelijk en duurzaam schoolgebouw. - Afhankelijk van het type onderwijs en de onderwijsvorm zijn er praktijkruimtes nodig. - Voldoende parkeergelegenheden ook overdag. - Schoolzones - ENG gebouwen - Grotere volumes door MFC. - Binnenklimaat Frisse scholen klasse B+. - Flexibele indeling van gebouwen en mogelijk gecombineerd ruimtegebruik, multifunctioneel. - Gasloos. </td></tr> </table>	Omvang	Huisvestingseisen	Kwalitatief In de wijken Driemanspolder en Meerzicht zijn geen mbo vestigingen. Gezien de clustering van verschillende opleidingen op de twee locaties in de stad ligt uitbreiding van bestaande locaties meer voor de hand dan de oprichting van een nieuwe locatie in Driemanspolder of Meerzicht.	- Goed bereikbaar per fiets, auto en openbaar vervoer. Daardoor is het niet alleen goed bereikbaar voor inwoners van Zoetermeer, maar ook voor de grotere regio. - Veilig, toegankelijk en duurzaam schoolgebouw. - Afhankelijk van het type onderwijs en de onderwijsvorm zijn er praktijkruimtes nodig. - Voldoende parkeergelegenheden ook overdag. - Schoolzones - ENG gebouwen - Grotere volumes door MFC. - Binnenklimaat Frisse scholen klasse B+. - Flexibele indeling van gebouwen en mogelijk gecombineerd ruimtegebruik, multifunctioneel. - Gasloos.
Omvang	Huisvestingseisen				
Kwalitatief In de wijken Driemanspolder en Meerzicht zijn geen mbo vestigingen. Gezien de clustering van verschillende opleidingen op de twee locaties in de stad ligt uitbreiding van bestaande locaties meer voor de hand dan de oprichting van een nieuwe locatie in Driemanspolder of Meerzicht.	- Goed bereikbaar per fiets, auto en openbaar vervoer. Daardoor is het niet alleen goed bereikbaar voor inwoners van Zoetermeer, maar ook voor de grotere regio. - Veilig, toegankelijk en duurzaam schoolgebouw. - Afhankelijk van het type onderwijs en de onderwijsvorm zijn er praktijkruimtes nodig. - Voldoende parkeergelegenheden ook overdag. - Schoolzones - ENG gebouwen - Grotere volumes door MFC. - Binnenklimaat Frisse scholen klasse B+. - Flexibele indeling van gebouwen en mogelijk gecombineerd ruimtegebruik, multifunctioneel. - Gasloos.				

Confrontatie

Behoeft

- Gezien de afname van het aantal mbo studenten tussen 2017 en 2018 en de verwachte verdere afname van het aantal mbo studenten in de komende jaren is er naar verwachting op de bestaande locaties voldoende capaciteit om de groei met 210 mbo studenten op te kunnen vangen.
- Mogelijke uitbreidingsbehoefte ontstaat pas op het moment dat het mboRijnland het aanbod opleidingen in Zoetermeer vergroot of verplaatst van andere vestigingen in de regio naar Zoetermeer.

Randvoorwaarden

Uitgangspunt

Beleid

- Momenteel vindt een onderzoek plaats naar de mogelijkheid om een (v)mbo-campus te realiseren in De Entree. Dit betreft de verplaatsing van verschillende locaties naar het Entreegebied. Het totaal aantal m² zal daardoor naar verwachting niet toenemen. Mogelijk neemt door een efficiënter ruimtegebruik de ruimtevraag licht af.
- Een vloeiende overgang tussen en verregaande samenwerking van kinderopvang, basisscholen, middelbare scholen, mbo, hbo, CKC en Bibliotheek Zoetermeer.

Locatie

- Door nabijheid Randstadrail en treinstation bereikbaar voor grote (regionale) doelgroep. Ook is dit een belangrijke pijler voor de ontwikkeling van de (v)mbo-campus.
- Voor de ontwikkeling van een (v)mbo-campus is inzet op één fysieke locatie, één terrein, met daarop één of meerdere gebouwen en faciliteiten die duidelijk onderscheidbaar zijn van de omgeving en in samenhang met elkaar eigentijds en toekomstbestendig onderwijs mogelijk maken van belang.

Mengbaarheid (met andere functies)

- Goed mengbaar met andere maatschappelijke (zorg)functies. Ook gecombineerd ruimtegebruik is mogelijk kansrijk. Daarnaast biedt het mengen van functies ook kansen voor de verbetering van de aansluiting van het onderwijsaanbod op de praktijk.

3.4 Kinderopvang

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	161 vestigingen binnen de kinderopvang met in totaal circa 740 medewerkers. (Bron: vastgoeddata.nl)	9 vestigingen voor kinderopvang met circa 52 medewerkers. (Bron: vastgoeddata.nl)	19 vestigingen voor kinderopvang met circa 120 medewerkers. (Bron: vastgoeddata.nl)
Aandeel per 10.000 inwoners	- Per 10.000 inwoners betekent dat gemiddeld in Zoetermeer: - circa 13 kinderopvang centra met circa 60 medewerkers.	- Per 10.000 inwoners betekent dat gemiddeld in Driemanspolder: - circa 14 vestigingen voor kinderopvang met gemiddeld 81 medewerkers.	- Per 10.000 inwoners betekent dat gemiddeld in Meerzicht: - circa 12 vestigingen voor kinderopvang met gemiddeld 79 medewerkers.
Dynamiek	-		
Verzorgingsgebied	Kinderopvang kent vooral een functie op buurt en wijkniveau. Voor ouders is de nabijheid ten opzichte van de woning van belang.		

Trends en ontwikkelingen

- Door de ontwikkeling van IKC's wordt opvang steeds vaker gecombineerd met andere onderwijsvoorzieningen. Het is daardoor voor ouders gemakkelijker om meerdere kinderen op te halen van het IKC dan van verschillende locaties in de wijk. Mogelijk vergroot dit het verzorgingsgebied van de kinderopvang.
- Op landelijk niveau bezoekt circa 34% van de 0-3 jarigen een kinderdagverblijf. (Bron: Kennisbank Stipo)
- Medio 2019 zijn er circa 5.260 0-3 jarigen in Zoetermeer. (Bron: CBS 2019)
- Op basis van het landelijk aandeel gaan we ervan uit dat circa 1.780 kinderen in Zoetermeer naar een kinderdagverblijf gaan. Dat geeft een gemiddelde van 11 kinderen per kinderopvang.
- Mogelijk dat door de (landelijke) afname van het aantal geboorten de ruimtevraag vanuit de kinderopvang terugloopt.

Prognose

Vraagruimte		t/m 2035
Kwantitatief	- Tot het jaar 2035 komen er circa 7.200 tot 8.550 nieuwe inwoners in het Entreegebied te wonen. Uitgaande van het aandeel per 10.000 inwoners en de toename van het aantal inwoners betekent dit een additionele vraag van circa 9 tot 11 kinderopvangcentra. - De additionele behoefte tot 2035 komt op basis van gemiddeld 11 kinderen per opvang uit op circa 100 tot 120 plekken. - Op basis van een gemiddeld ruimtegebruik 9 tot 10 m² bvo per kind (Kennisbank Stipo) resulteert dit in een additionele ruimtevraag van circa 900 tot 1.200 m² voor kinderopvang.	
	Omvang	Huisvestingseisen
Kwalitatief	- Een additionele ruimtevraag van circa 900 tot 1.200 m² voor kinderopvang. Dit betreft zowel ingerichte speelruimte (binnen) en buitenspeelruimte. - Kinderopvang en andere onderwijsfuncties bij voorkeur centreren binnen een IKC.	- Gemiddeld ruimtegebruik binnen de kinderopvang is 9 tot 10 m² bvo per kind. - Volgens de Beleidsregels Kwaliteit Kinderopvang moet bij dagopvang per kind minimaal 3,5 m² bvo passend ingerichte speelruimte aanwezig zijn. Het buitenspeelterrein beslaat daarnaast minimaal 3,0 m² per aanwezig kind. - Door ligging op loop en fietsafstand goed bereikbaar. - Volgende parkeergelegenheden ook overdag. - Kiss&Ride zones. - Schoolzones - ENG gebouwen - Grotere volumes door MFC. - Binnenklimaat Frisse scholen klasse B+. - Flexibele indeling van gebouwen en mogelijk gecombineerd ruimtegebruik, multifunctioneel - Gasloos.

Confrontatie

Behoefte

- In de bestaande woonwijken Driemanspolder en Meerzicht is een gemiddeld aantal centra voor kinderopvang gevestigd. Dit betekent dat er naar verwachting geen groot onder- of overaanbod in het gebied is. (Bron: vastgoeddata.nl)
- Op basis van het aantal additionele inwoners door de ontwikkeling van De Entree rekenen we op een behoefte aan circa 900 tot 1.200 m² bvo kinderopvang.
- De ruimtebehoefte voor kinderopvang is wellicht nog groter, omdat op basis van Nota Gelijke Onderwijskansen het aanbod in uren uitgebreid gaat worden voor de speeltaalhuizen (peuterspeelzalen), waardoor er binnen de huidige locaties minder kindplaatsen beschikbaar zullen zijn.

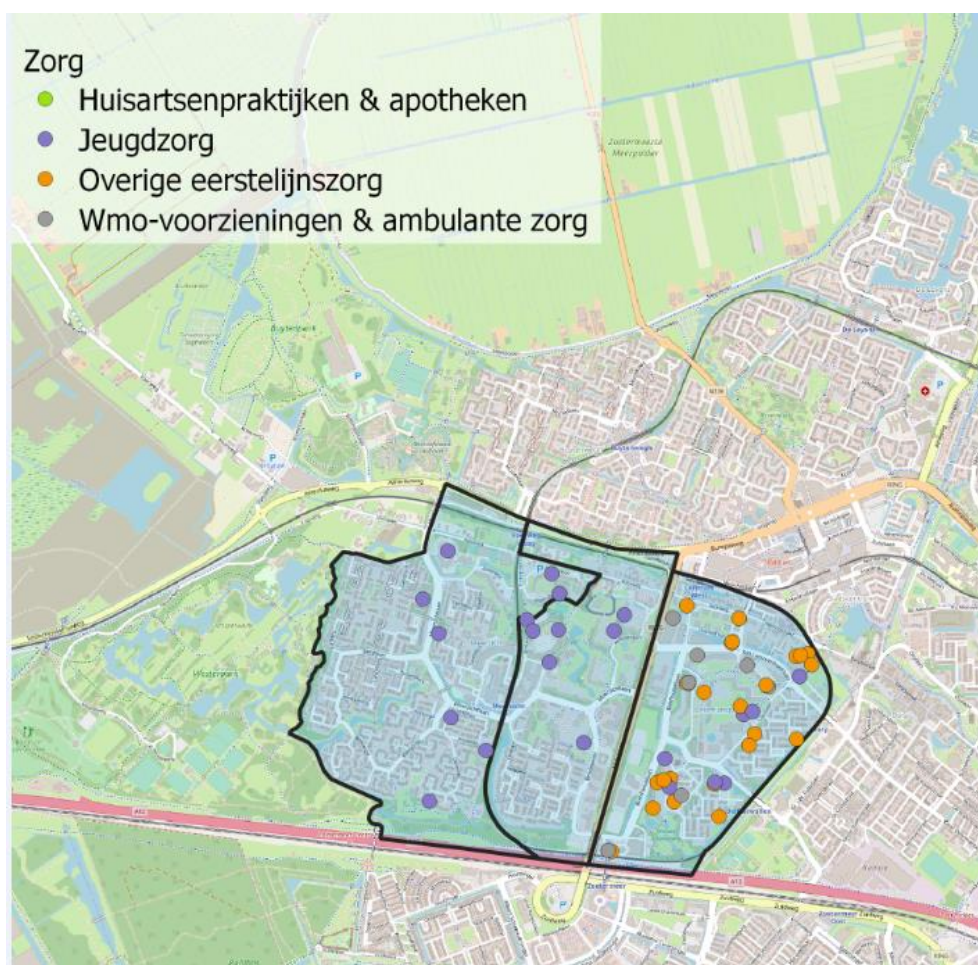
Randvoorwaarden

Uitgangspunt

Beleid	• Net als reguliere onderwijsinstellingen moet kinderopvang voor iedereen bereikbaar en toegankelijk zijn. • Een vloeiende overgang tussen en verregaande samenwerking van kinderopvang, basisscholen, middelbare scholen, mbo, hbo, CKC en Bibliotheek Zoetermeer. • Noodzaak voor nieuwbouw door veroudering gebouwen. • Groeiende behoefte door uitbreiding aanbod in uren. (Bron: beleidsplan gelijke kansenbeleid gemeente Zoetermeer, 2019) • Behoeft aan extra kinderopvang in andere wijken door ontwikkeling van De Entree en doorstroming vanuit andere wijken.
Locatie	• Een goede spreiding over de stad, de wijk en de buurt is van belang. Door het beleid gericht op de ontwikkeling van IKC's ontstaan er locaties waar voorzieningen geconcentreerd worden. • Naast voldoende ruimte voor gebouwen is ook voldoende (buiten) speelruimte van belang.
Mengbaarheid (met andere functies)	• Goed mengbaar met andere maatschappelijke (zorg en onderwijs) functies. Ook gecombineerd ruimtegebruik is daarbij kansrijk, met name wanneer gerealiseerd kan worden binnen een IKC.

4 Gezondheids- en welzijnszorg

Huidige situatie

4.1 Huisartsenpraktijken & apotheken

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	- In Zoetermeer zijn circa 68 medewerkers van huisartsenpraktijken geregistreerd. - Bovendien zijn er circa 19 medewerkers van apotheken in Zoetermeer gevestigd. (Bron: ZorgkaartNederland)	1 huisartsenpraktijk met circa 7 werknemers. - Geen apotheek gevestigd, al ligt Centrum Apotheek relatief dicht bij de wijk. (Bron: vastgoeddata.nl)	1 huisartsenpraktijk met circa 3 werknemers. - Twee apotheken gevestigd in winkelcentrum Meerzicht. (Bron: vastgoeddata.nl)
Aandeel per 10.000 inwoners	68 medewerkers van huisartsenpraktijken per 124.940 inwoners betekent gemiddeld circa 5,3 medewerkers per 10.000 inwoners. (Bron: ZorgkaartNederland)	- Driemanspolder: 7 medewerkers van huisartspraktijken per 6.430 inwoners betekent circa 11 medewerkers van huisartspraktijken per 10.000 inwoners. (Bron: vastgoeddata.nl) - Meerzicht: 3 medewerkers van huisartspraktijken per circa 15.235 inwoners betekent circa 2 medewerkers van	

	- Dit ligt iets boven het landelijk gemiddelde van 4,3 huisartsmedewerkers per 10.000 inwoners. (Bron: Van Velsen, 2017) - Bovendien zijn er 1,26 apotheken gevestigd ten opzichte van een landelijk gemiddeld van 1,17.	huisartspraktijken per 10.000 inwoners. (Bron: vastgoeddata.nl) - Gezamenlijk circa 4,6 medewerkers van huisartspraktijken per 10.000 inwoners. - Bovendien zijn er gezamenlijk circa 0,92 apotheken gevestigd per 10.000 inwoners. (Bron: vastgoeddata.nl)
Dynamiek	-	
Verzorgingsgebied	Een huisarts is over het algemeen wijk verzorgend. Daarnaast leidt de sociaal-culturele achtergrond van de patiënt er steeds vaker toe dat patiënten bereid zijn verder te reizen voor een 'matchende' huisarts.	

Trends en ontwikkelingen

- Nederland vergrijst de komende jaren sterk. Er is sprake van dubbele vergrijzing, wat betekent dat het aandeel ouderen stijgt en ouderen steeds ouder worden.
- Tevens hebben ouderen vaker meer aandoeningen, waardoor de vraag naar medische zorg toeneemt. (Bron: Rabobank Cijfers en Trends, december 2017)
- De solo- en duopraktijken nemen in aantal af. Rabobank verwacht een toename van groepspraktijken met samenwerking van branches zoals apotheken, fysiotherapeuten en medisch specialisten. (Bron: Rabobank, Cijfers en Trends, december 2017)
- Ook wordt de samenwerking met de thuiszorg geïntensiveerd doordat ouderen langer thuis wonen. Op middellange termijn veranderen de werkzaamheden van de huisarts vanwege:
 - een andere wijze van bekostiging (van aantal inschrijvingen naar gezondheidsresultaat);
 - de grotere schaal door zorgaanbod op wijk- en regioniveau;
 - de invloed van e-health (zorg via internet: chat, beeldbellen, online behandelmodules en online inzage in het eigen gezondheidsdossier. Groot voordeel hiervan is het plaats-onafhankelijke zorggebruik).
- De normpraktijk wordt kleiner; minder ingeschreven patiënten nodig per praktijk. Sinds 2018 is de normpraktijk (het aantal ingeschreven patiënten per fulltime werkende huisarts) verlaagd tot 2.095 patiënten.

Prognose

Vraaggraming	t/m 2035
Kwantitatief	- Tot het jaar 2035 komen er circa 7.200 tot 8.550 nieuwe inwoners in De Entree te wonen. - Uitgaande van de normpraktijk van circa 2.095 patiënten per praktijk (op basis van landelijke kengetallen, Nivel, 2018), betekent dit een additionele vraag van 3,4 tot 4,1 medewerkers van huisartspraktijken voor De Entree. - Uitgaande van het benodigde gemiddelde voor Zoetermeer van 1 medewerkers van huisartspraktijken per 2.300 inwoners (Bron: Gemeente Zoetermeer, Schema aandachtspunten, knelpunten sociaal domein vrije tijd), betekent dit een ruimtevraag van circa 3,1 tot 3,7 medewerkers van huisartspraktijken voor De Entree. - Uitgaande van het aantal nieuwe inwoners zal er een additionele vraag zijn van circa 0,84 tot 1,0 apotheek (op basis van landelijke kengetallen, Nivel, 2018). - Uitgaande van het benodigde gemiddelde voor Zoetermeer van 1 apotheek per 4.500 inwoners (Bron: Schema aandachtspunten, knelpunten sociaal domein Vrije tijd), betekent dit een ruimtevraag van circa 1,6 tot 1,9 apotheken voor De Entree.
	Omvang: - Uitgaande van gemiddeld circa 130 tot 150 m² bvo per medewerkers van huisartspraktijken (bron: Landelijke Huisartsen Vereniging), betekent dit een vraag van circa 450 tot 600 m² bvo. - De omvang van een apotheek verschilt nogal en is sterk afhankelijk van het type apotheek dat wordt geboden. Door zaken als automatisering (denk aan een medicijn uitgifteapparaten), en variatie in het aantal medewerkers verschilt de omvang van een apotheek. We gaan daarom uit van een gemiddelde omvang in Zoetermeer (bron: Vastgoeddata.nl) van circa 400 m² bvo. Uitgaande van 1,6 tot 1,9 m² bvo betekent dit circa 600 tot 750 m² bvo.
Kwalitatief	- Maak de praktijk toekomstbestendig: houd er bij de bouw rekening mee dat de praktijk eenvoudig kan worden uitgebreid. Huisvestingseisen: - De praktijk moet goed toegankelijk zijn voor iedereen, zo ook voor (visueel) gehandicapten, kinderwagens, scootmobiele, et cetera. - De behandelkamers moeten bovendien vanaf de openbare weg met een brancard bereikbaar zijn.

		- De praktijk is goed bereikbaar voor fietsen, auto's en ambulances. - Zorg voor voldoende en passende parkeerplaatsen. (Bron: gemeente Zoetermeer en Landelijke Huisartsen Vereniging)
--	--	--

Confrontatie

Behoefte

- In de bestaande woonwijken Driemanspolder en Meerzicht is een gemiddeld aantal huisartsen gevestigd. Dit betekent dat er naar verwachting geen groot onder- of overaanbod aan huisartsen in het gebied is.
- Op basis van de additionele inwoners rekenen we op een behoefte aan circa 450 tot 600 m² bvo.
- Naar verwachting is er vraag naar maximaal één apotheek. Het huidige aanbod aan apotheken lijkt bovendien op dit moment ruim voldoende. We gaan er daarom van uit dat er een behoefte resteert aan een kleinschalige apotheek van circa 400 m² bvo.

Randvoorwaarden

Uitgangspunt

Beleid	- In Zoetermeer verlenen allerlei hulpverleners eerstelijnszorg. Veel hulpverleners doen dat in een vast samenwerkingsverband in de wijk. Huisartsen, thuiszorg, algemeen maatschappelijk werk, apotheken, fysio- en oefentherapeuten, medewerkers van jeugdgezondheidszorg, verloskundigen, diëtisten, eerstelijnspsychologen en medewerkers uit de verzorgingshuizen maken deel uit van deze samenwerkingsverbanden. De samenwerking is vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. (Bron: ZoetermeerGezond.nl) - Ook de voorzieningen voor zorg en welzijn, jeugdzorg, ouderenzorg en participatie worden wijkgericht georganiseerd. Door een goede analyse van de wijk kan worden bekeken welke voorzieningen in die wijk nodig zijn. Die worden samengebracht in een cluster in de wijk. Daarmee sluit het aanbod beter aan op de vraag van de inwoners en kan de zorg dichterbij de inwoners worden georganiseerd. Ook is het belangrijk dat er in de wijk de mogelijkheid bestaat elkaar te ontmoeten. (Bron: Coalitieakkoord gemeente Zoetermeer, 2018-2022)
Locatie	- De huisartsenpraktijk dient (zeer) goed bereikbaar te zijn voor alle omwonenden, plus goed ontsloten te zijn voor hulpdiensten. Een locatie centraal in de wijk, aan een doorgaande weg heeft daarom de voorkeur. - Een andere optie is de aanvullende behoefte onder te brengen bij de bestaande huisartsenposten/apothekers. Momenteel is er nog onvoldoende inzicht over hoeveel ruimte er op deze locaties nog is voor uitbreiding.
Mengbaarheid (met andere functies)	Goed mengbaar met andere maatschappelijke (zorg)functies. Ook mengbaar met wonen: voorzieningen in de plint en woningen er boven.

4.2 Overig eerstelijnszorg

Onder overig eerstelijnszorg verstaan we zorgvoorzieningen als fysio- en oefentherapie, tandartspraktijk en verloskundigen.

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	Er zijn in Zoetermeer circa 392 bedrijven werkzaam in de 'overige eerstelijnszorg'. Het merendeel betreft ZZP'ers. (Bron: vastgoeddata.nl)	1 verloskundige praktijk met circa 7 werknemers. 8 fysiotherapiepraktijken met in totaal circa 50 werknemers. 3 praktijken voor geestelijke zorg met in totaal circa 10 werknemers. 3 tandartspraktijken met in totaal circa 7 werknemers. (Bron: vastgoeddata.nl)	1 verloskundig praktijk met 1 werknemer 6 fysiotherapiepraktijken met in totaal circa 26 werknemers 3 praktijken voor geestelijke zorg met in totaal circa 3 werknemers 2 tandartspraktijken met in totaal circa 18 werknemers (Bron: vastgoeddata.nl)
Aandeel per 10.000 inwoners	330 eerstelijnszorgvoorzieningen per 124.940 inwoners betekent gemiddeld circa 26 per 10.000 inwoners. (Bron: vastgoeddata.nl). - In totaal zijn er circa 1.220 werkzame personen in deze sector in Zoetermeer: circa 80 werkzame personen per 10.000 inwoners.	15 eerstelijnszorgvoorzieningen per 6.430 inwoners. - Betekent 23 per 10.000 inwoners. - Deze beschikken over 74 arbeidsplaatsen, dit betekent circa 115 arbeidsplaatsen per 10.000 inwoners. (Bron: vastgoeddata.nl)	12 eerstelijnszorgvoorzieningen 15.235 inwoners. - Betekent 8 per 10.000 inwoners. - Deze beschikken over 48 arbeidsplaatsen, dit betekent circa 32 arbeidsplaatsen per 10.000 inwoners. (Bron: vastgoeddata.nl)
Dynamiek	-		
Verzorgingsgebied	Eerstelijnszorg is over het algemeen wijk verzorgend. Daarnaast leidt de sociaal-culturele achtergrond van cliënten er steeds vaker toe dat men bereid is verder te reizen voor passend aanbod.		

Trends en ontwikkelingen

- De focus verschuift van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. In 2030 zijn we van de wieg tot het graf thuis: het is de plek waar we worden geboren, waar we werken en waar we sterven. Als we online een zorgprofessional consulteren, staan vragen rond kwaliteit van leven en sociaal functioneren centraal. De focus is gericht op het bevorderen van vitaliteit van mens en maatschappij.
- Momenteel werken zorgprofessionals steeds meer vanuit de triple aim gedachte: tevreden klanten, lagere zorgkosten, betere zorg. Zo zien we meer specialisten in de huisartsenpraktijk en kunnen we zonder verwijzing naar de diëtist of fysiotherapeut. In 2030 werken zorgprofessionals niet meer vanuit gebouwen, maar zijn ze verbonden via online netwerken. De indeling in nul-, eerste- en tweedelijns is verdwenen. Gezondheid en vitaliteit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van zowel zorgprofessionals als van onderwijs, werkgevers, ervaringsdeskundigen, vrijwilligersorganisaties en overheden.
- Zorg komt veelal vanuit een centrale plek op een laag schaalniveau: kleine communitys in wijken en dorpen waar mensen elkaar ondersteunen. Ervaringsdeskundigen nemen werk van professionals over.

Prognose

Vraagstelling	t/m 2035
Kwantitatief	54 m² fysio- en oefentherapeut per 1.000 inwoners (bron: voorzieningenscan Stipo). We hanteren hierin een bandbreedte van 45 tot 60 m² bvo. Dit betekent een ruimtevraag van circa 325 tot 500 m² bvo. 57 m² tandarts per 1.000 inwoners (bron: voorzieningenscan Stipo). We hanteren hierin een bandbreedte van 50 tot 60 m² bvo. Dit betekent een ruimtevraag van circa 350 tot 510 m² bvo. 4,9 m² bvo verloskundige praktijk per 10.000 inwoners (bron: voorzieningenscan Stipo) maar sterk afhankelijk van samenstelling van huishoudens in de wijk. Verwachte ruimtevraag circa 35 tot 50 m² bvo. - Totale gecombineerde ruimtevraag voor eerstelijnszorg is (afgerond) circa 700 tot 1.100 m².

Kwalitatief	- Bij voorkeur de functies in een gezamenlijk gezondheidscentrum. Een combinatie met bijvoorbeeld een huisartsenpraktijk en/of een fitnesscentrum is een pré. (Bron: coalitieakkoord gemeente Zoetermeer 2018 - 2022) - De praktijk moet goed toegankelijk zijn voor iedereen, zo ook voor (visueel) gehandicapten, kinderwagens, scootmobiel, et cetera. - De behandelkamers moeten bovendien vanaf de openbare weg met een brancard bereikbaar zijn. De praktijk is goed bereikbaar voor fietsen, auto's en ambulances. - Zorg voor voldoende en passende parkeerplaatsen.
-------------	---

Confrontatie

Behoeft	
Kwantitatief	- In de bestaande woonwijken Driemanspolder en Meerzicht is het aantal eerstelijns zorgvoorzieningen licht ondergemiddeld vertegenwoordigd. In combinatie met de verwachte additionele groei betekent dit dat er naar verwachting een ruimtebehoefte is. - Op basis van de additionele inwoners rekenen we op een behoefte aan circa 700 tot 1.100 m² bvo.
Kwalitatief	De verschillende eerstelijns functies zullen zoveel mogelijk gecentreerd en gecombineerd moeten worden gehuisvest. Dit leidt mogelijk tot schaalvoordelen en synergie.

Randvoorwaarden

Uitgangspunt	
Beleid	Ook vanuit beleid wordt ingezet op gecombineerde voorzieningen. Zo veel mogelijk in de wijk. Een centraal gelegen zorgvoorzieningencentrum sluit aan bij dit beleid.
Locatie	Bij voorkeur wordt er aansluiting gezocht bij een nieuw of bestaande huisartsenpraktijk en/of sportruimte. Bij voorkeur worden eerstelijns zorgvoorzieningen centraal en op goed bereikbare plaatsen in de wijk gevestigd.
Mengbaarheid (met andere functies)	Goed mengbaar met andere maatschappelijke (zorg)functies. Ook mengbaar met wonen: voorzieningen in de plint en woningen er boven.

4.3 Wmo-voorzieningen & ambulante (thuis)zorg

Wmo-voorzieningen zijn voorzieningen in het kader van hulp en ondersteuning om mensen zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen laten wonen en deel kunnen nemen aan de maatschappij. Wmo-voorzieningen komen voornamelijk in de vorm van een dienst (huishoudelijke hulp, aanpassing van woningen, dagbesteding, vervoer).

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	- Er zijn in Zoetermeer circa 248 bedrijven werkzaam in de Wmo- en thuiszorg. Het merendeel betreft zzp'ers. Daarnaast zijn er enkele grote organisaties geregistreerd. - In totaal zijn er circa 750 tot 800 personen in de Wmo- en thuiszorg werkzaam in Zoetermeer. - Daarnaast zal er nog een behoorlijk aandeel ongeregistreerde thuiszorghulp zijn. (Bron: vastgoeddata.nl)	- In de wijk zijn circa 6 thuiszorgbedrijven geregistreerd met in totaal circa 8 werkzame personen. - Daarnaast zal er nog een behoorlijk aandeel ongeregistreerde thuiszorghulp zijn. (Bron: vastgoeddata.nl)	- In totaal zijn er circa 25 Wmo- en thuiszorg bedrijven geregistreerd met in totaal circa 45 werkzame personen. - Daarnaast zal er nog een behoorlijk aandeel ongeregistreerde thuiszorghulp zijn. (Bron: vastgoeddata.nl)
Aandeel per 10.000 inwoners	248 Wmo- en thuiszorgvoorzieningen per 124.940 inwoners betekent gemiddeld circa 20 per 10.000 inwoners. - In totaal zijn er circa 750 tot 800 werkzame personen in deze sector in Zoetermeer: circa 60 tot 65 werkzame personen per 10.000 inwoners. (Bron: vastgoeddata.nl)	6 bedrijven per 6.430 inwoners betekent circa 9 bedrijven per 10.000 inwoners. - Deze beschikken over 8 arbeidsplaatsen, dit betekent circa 12 tot 13 arbeidsplaatsen per 10.000 inwoners. (Bron: vastgoeddata.nl)	25 bedrijven per 15.235 inwoners betekent circa 16 bedrijven per 10.000 inwoners. - Deze beschikken over 45 arbeidsplaatsen, dit betekent circa 30 arbeidsplaatsen per 10.000 inwoners. (Bron: vastgoeddata.nl)
Dynamiek	-		
Verzorgingsgebied	Grote organisaties of stichtingen voor thuiszorg en/of Wmo-zorg bedienen veelal een gehele stad of (zorg)regio. Geregistreerde thuiszorg is veelal wijk verzorgend. Veel thuiszorg zal ook op vrijwillige basis worden verleend (bijvoorbeeld mantelzorgers binnen de eigen familie) en is niet altijd als zodanig geregistreerd.		

Trends en ontwikkelingen

- Er is een tendens vanuit de overheid om meer (zware) zorg thuis en in de buurt (decentralisatie) te organiseren. Dit heeft als gevolg dat de behandeling van medische zorg op termijn elders in de keten plaatsvindt (extramuralisering en substitutie). Bijvoorbeeld bij een focuskliniek, zelfstandig behandelcentrum (zbc) of eerstelijnscentrum. Tegelijkertijd wordt er een steeds zwaarder beroep gedaan op thuiszorg en mantelzorgers.

Prognose

Vraagstelling	t/m 2035
Kwantitatief / kwalitatief	- Het bepalen van een kwantitatieve behoefte aan (fysieke) Wmo-voorzieningen en/of voorzieningen voor ambulante (thuis)zorg is niet goed modelmatig te bepalen. - Wel verwachten we dat er ten minste behoefte is aan een bundeling van activiteiten van aanbieders op één locatie. Een punt in het verzorgingsgebied waar bewoners terecht kunnen met hun vragen, maar ook waar gezamenlijk activiteiten kunnen plaats vinden. - Het samenbrengen van de toegang op wijkniveau maakt het eenvoudiger om samen te werken met initiatieven die voorkomen uit de eigen leefwereld van de inwoners van de wijk, of daar direct op aansluiten. Zo kunnen in het aanbod welzijn en zorg dicht bij elkaar worden gebracht. Het versterken

	van de sociale basisinfrastructuur kan dan ook verbonden worden met het ondersteuningsaanbod in de wijk. Daarbij kan het aanbod in de wijk aangescherpt worden voor inwoners die extra aandacht behoeven, zoals inwoners met psychische kwetsbaarheid en ouderen. (Bron: Op weg naar een toekomstbestendige Wmo-dienstverlening, BMC in opdracht van gemeente Zoetermeer, 2018) • We schatten de omvang van een dergelijke wijkvoorziening op circa 50 tot 75 m² bvo, gelijk aan een klein kantoor incl. bijeenkomstruimte.
--	--

Confrontatie

Behoeft	
Kwantitatief	• In de bestaande woonwijken Driemanspolder en Meerzicht is het aantal bedrijven en werkzame personen in de thuiszorg of Wmo-gerelateerde bedrijvigheid ondergemiddeld vertegenwoordigd. In combinatie met de verwachte additionele groei betekent dit dat er naar verwachting een extra ruimtebehoefte is. • Op basis van de additionele inwoners rekenen we op een behoefte aan circa 75 m².
Kwalitatief	• Wmo-voorzieningen en voorzieningen voor thuiszorg en ambulante zorg zit slechts beperkt in de specifieke fysieke ruimtevraag. Het gaat veel meer om het kunnen bieden van de juiste zorg op de juiste plek, met aandacht voor de inwoners en ook een juiste verdeling van werkdruk en gemeentelijke budgetten. Het is echter wel van belang een centraal punt in te richten dat het fysieke aanspreekpunt is. Een bundeling van activiteiten van aanbieders op één locatie. Een punt in het verzorgingsgebied waar bewoners terecht kunnen met hun vragen, maar ook waar gezamenlijk activiteiten kunnen plaats vinden.

Randvoorwaarden

Uitgangspunt	
Beleid	• Ook vanuit beleid wordt ingezet op gecombineerde voorzieningen. Zo veel mogelijk in de wijk. Een centraal gelegen punt in de wijk/ in het verzorgingsgebied sluit aan bij dit beleid. (Bron: Op weg naar een toekomstbestendige Wmo-dienstverlening, BMC in opdracht van gemeente Zoetermeer, 2018 en coalitieakkoord gemeente Zoetermeer, 2018)
Locatie	• Bij voorkeur wordt er aansluiting gezocht bij een nieuw of bestaande zorgvoorziening. Bijvoorbeeld bij een zorgcentrum of eerstelijnszorgvoorziening.
Mengbaarheid (met andere functies)	• Goed mengbaar met andere maatschappelijke (zorg)functies. Ook mengbaar met wonen: voorzieningen in de plint en woningen er boven.

4.4 Intramurale zorg

Verpleging, verzorging en begeleiding met overnachting (excl. jeugdzorg)

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	- Medio 2019 circa 589 intramurale zorggebruikers in Zoetermeer. (Bron: Primos 2018) - Binnen de gemeente zijn er begin 2019 circa 10 locaties met verblijfsplekken voor langdurige zorg. Tezamen hebben deze een capaciteit van 623 plekken. (Bron: Woonopgave voor kwetsbare inwoners in Zoetermeer, bureau HMM 2019) 14 locaties voor beschermd wonen met in totaal 65 plekken. (Bron: Woonopgave voor kwetsbare inwoners in Zoetermeer, bureau HMM 2019) - In de nabije toekomst (2019-2021) worden er twee locaties met in totaal 82 plekken voor langdurige zorg aan het aanbod toegevoegd. (Bron: Woonopgave voor kwetsbare inwoners in Zoetermeer, bureau HMM 2019)	1 voorziening voor langdurige intramurale zorg. Locatie Domus (Fundis, WelThuis) met 31 verblijfsplekken. (Bron: Woonopgave voor kwetsbare inwoners in Zoetermeer, bureau HMM 2019)	1 voorziening voor langdurige intramurale zorg. Locatie WelThuis de Boomgaard. In De Boomgaard wonen ouderen met een vorm van dementie. De locatie beschikt over 66 plekken. (Bron: Woonopgave voor kwetsbare inwoners in Zoetermeer, bureau HMM 2019)
Aandeel per 10.000 inwoners	- Op basis van het aantal inwoners (124.940) zijn er circa 47 personen met een intramurale zorgbehoefte per iedere 10.000 inwoners. - Er worden circa 50 plekken voor langdurige zorg per 10.000 inwoners aangeboden. - Voor beschermd wonen zijn er circa 5 plekken per 10.000 inwoners.	Op basis van het aantal inwoners (6.430) zijn er circa 48 plekken per 10.000 inwoners.	Op basis van het aantal inwoners (15.235) zijn er circa 43 plekken per 10.000 inwoners.
Dynamiek	-		
Verzorgingsgebied	Waar mogelijk opvang in de eigen wijk. Door concentratie van specialistische (intramurale) zorg ook steeds vaker een wijk overstijgende rol.		

Trends en ontwikkelingen

- Medio 2019 is circa 60% van de intramurale huishoudens 65 jaar en ouder. Door vergrijzing neemt de vraag naar intramurale zorg steeds verder toe. In 2035 ligt het aandeel 65+ op circa 62%. (Bron: Primos 2018)
- Tot 2035 stijgt het aantal intramurale zorggebruikers in Zoetermeer met 176 intramuraal zorgbehoevenden naar circa 765. (Bron: Primos 2018)
- De stijging is voornamelijk resultaat van de stijging van het aantal somatische (+49) en psychogeriatrisch (+43) zorgbehoevenden en verstandelijk gehandicapten (+49) in Zoetermeer tot 2035. (Bron: Primos 2018, CIZ basisrapportage AWBZ 2015)

	2019	2035	verschil		2019	2035	verschil
intramuraal 0-15	6	14	8	Somatisch	145	194	49
intramuraal 15-25	49	55	6	Psychogeriatrisch	126	168	43
intramuraal 25-35	55	80	25	Psychiatrisch	74	92	18
intramuraal 35-45	46	60	14	Verstandelijk geh.	173	222	49
intramuraal 45-55	39	46	7	Zintuiglijk geh.	17	21	4
intramuraal 55-65	41	34	-7	Lichamelijk geh.	55	68	14
intramuraal 65-75	58	67	9	Totaal	589	765	176
intramuraal 85+	175	217	42				
Totaal	589	765	176				

Prognose

Vraagstelling	t/m 2035
Kwantitatief	- De ontwikkeling van De Entree en daarmee de toevoeging van circa 7.200 tot 8.550 personen vergroot de vraag naar intramurale zorg met 34 tot 40 eenheden. - Uitgaande van gemiddeld circa 50 m² bvo per zorgseenheid (bron: Kadaster), betekent dit een behoefte van circa 1.700 tot 2.000 m² bvo. - De omvang van een zorgseenheid/ zorginstelling is afhankelijk van het type zorg dat wordt aangeboden. Zwaardere zorgindicaties hebben veelal een groter ruimtebeslag. Onder meer door meer gezamenlijke ruimten, meer ruimte voor ondersteunend personeel en voldoende ruimte voor het vervoer in bedden.
Kwalitatief	- Gebouwen in de zorg dienen geschikt en aangepast te zijn op de afnemende/ verminderde mobiliteit en gebruik van rolstoelen en bedden (brede gangen en deurposten). - Een lichtere zorgvraag kan worden gerealiseerd binnen een aantal verspreide wooneenheden. Bij zwaardere zorg is meer clustering van belang.

Confrontatie

Behoefte
- Het aanbod stijgt tot 2021 met circa 82 plekken naar in totaal 705 plekken voor langdurige zorg. Tezamen met de 65 plekken voor beschermd wonen zijn er in totaal 770 intramurale zorgplekken voorzien. - Op basis van de reguliere groeiprognose (exclusief ontwikkeling De Entree) zijn er tot 2035 circa 765 plekken in de intramurale zorg nodig. Daarmee lijken vraag en het aanbod in balans. - De ontwikkeling van De Entree stuwt echter de vraag naar intramurale zorg met 34 tot 40 eenheden. Hierdoor ontstaat een tekort van 30 tot 35 eenheden in 2035 (á 1.500 tot 1.750 m² bvo). - In Driemanspolder en Meerzicht worden gemiddeld 43 tot 48 plekken voor langdurige zorg aangeboden. Dit is onder het gemeentelijk gemiddelde (55 plekken). Dit duidt op een mogelijk tekort in Driemanspolder en Meerzicht tot 2035.

Randvoorwaarden

Uitgangspunt	
Beleid	- De vraag naar intramurale zorg is sterk afhankelijk van het beleid gevoerd op de gezondheidszorg. Zo heeft de decentralisering van zorgtaken een grotere rol voor gemeenten tot stand gebracht. Ook het verminderen van vergoedingen en het stimuleren van het langer thuis wonen heeft effect op de (toekomstige) zorgvraag. - Het centreren en combineren van verschillende (zorg)voorzieningen versterkt het geheel.
Locatie	- Voorzieningen voor beschermd wonen en plekken voor langdurige zorg worden bij voorkeur in een rustige woonomgeving gerealiseerd. - Ouderen willen indien mogelijk graag binnen de eigen wijk worden opgevangen.
Mengbaarheid (met andere functies)	- Intramurale zorg is goed in te passen in een gemengde (woon) omgeving. Wel is het behouden van een rustige woonomgeving van belang. - Beschermd wonen is door het gesloten karakter minder goed te mengen met andere functies. - Zorginstellingen hebben vaak een eigen huisarts, kapper of apotheek. Deze interne functies bieden mogelijk kansen voor een opwaardering naar een wijkfunctie.

4.5 Jeugdzorg

Onder overig jeugdzorg verstaan we jeugdzorg en maatschappelijke opvang met overnachting en dagverblijven voor jeugdzorg.

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	- Er zijn in Zoetermeer circa 27 aanbieders van jeugdzorg waarvan: 12 aanbieders van jeugdzorg met overnachting en dagverblijven voor jeugdzorg (met circa 30 medewerkers); 2 aanbieders van maatschappelijke opvang met overnachting; 13 aanbieders van ambulante jeugdzorg (met circa 110 medewerkers). (Bron: vastgoeddata.nl) - In Zoetermeer zijn er ongeveer 100 pleegouders met gemiddeld 2,7 pleegkinderen. - Daarnaast worden er 50 plekken voor wonen met begeleiding en 165 plekken residentieel/ intramuraal aangeboden. (Bron: gemeentelijke monitor sociaal domein) - Aantal jongeren (absoluut) met jeugdhulp en jeugdbescherming in Zoetermeer medio 2018: 3.770 jeugdigen. (Bron: gemeentelijke monitor sociaal domein)	- In Driemanspolder is één aanbieder van jeugdzorg met overnachting en dagverblijven voor jeugdzorg gevestigd. (Bron: vastgoeddata.nl) - Aantal jongeren (absoluut) met jeugdhulp en jeugdbescherming in Centrum medio 2018: 535. - Naar rato betekent dat circa 165 jongeren in Driemanspolder. (Bron: gemeentelijke monitor sociaal domein)	- In Driemanspolder is één aanbieder van jeugdzorg met overnachting en dagverblijven voor jeugdzorg gevestigd. - In Driemanspolder is één aanbieder van Ambulante jeugdzorg gevestigd. (Bron: vastgoeddata.nl) - Jeugdigen in Meerzicht maken het vaakst gebruik van jeugdhulp. In 2017 was dat 17%. Dat was meer dan verwacht. (Bron: gemeentelijke monitor sociaal domein) - Aantal jongeren (absoluut) met jeugdhulp en jeugdbescherming in Meerzicht medio 2018: 575. (Bron: gemeentelijke monitor sociaal domein).
Aandeel per 10.000 inwoners	- Op basis van het aantal inwoners (124.940) zijn er in Zoetermeer circa 300 jeugdigen met jeugdhulp en jeugdbescherming per iedere 10.000 inwoners. - Is er gemiddeld: 1 instelling jeugdzorg met overnachting en dagverblijven voor jeugdzorg per 10.000 inwoners; 0,2 aanbieders van maatschappelijke opvang met overnachting per 10.000 inwoners;	Op basis van het aantal inwoners (6.430) zijn er in Driemanspolder per 10.000 inwoners circa 257 jongeren met jeugdhulp en jeugdbescherming.	Op basis van het aantal inwoners (15.235) zijn er in Meerzicht per 10.000 inwoners circa 377 jongeren met jeugdhulp en jeugdbescherming.

	- 1 aanbieder van ambulante jeugdzorg per 10.000 inwoners. • Worden er circa 17 plekken voor wonen met begeleiding / intramuraal per 10.000 inwoners aangeboden.		
Dynamiek	• -		
Verzorgingsgebied	• De Jeugdzorg in Zoetermeer is regionaal georganiseerd. Zoetermeer vangt een evenredig aantal jeugdigen op naar behoefte van de stad. Voorzieningen voor jeugdzorg kennen daardoor een groot (regionaal) verzorgingsgebied.		

Trends en ontwikkelingen

- Binnen de jeugdzorg is de belangrijkste ontwikkeling met betrekking tot verblijf dat de jeugdzorginstellingen meer opvangmogelijkheden willen creëren in gezinssituaties (pleeggezinnen, gezinshuizen) en capaciteit in logeerhuizen (uitsluitend bemand door professionals) willen afbouwen. Er blijft altijd behoefte aan een beperkt aantal plaatsen in logeerhuizen voor kinderen die niet in een gezinsverband kunnen functioneren.

Prognose

Vraagstelling	t/m 2035
Kwantitatief	• Er zijn binnen de jeugdzorg geen gemiddelden omtrent het ruimtegebruik bekend. Dit maakt het inkaderen van de ruimtevraag lastig. We gaan er daarom van uit dat het gemiddelde ruimtegebruik in de jeugdzorg gelijk is aan het gemiddelde ruimtegebruik voor algemeen- en specifiek maatschappelijk werk per 1.000 inwoners; circa 25 m² (bron: voorzieningenscan Stipo). Omdat de ruimtevraag afhankelijk is de daadwerkelijke voorziening hanteren we hierin een bandbreedte van 20 tot 35 m² bvo per 1.000 inwoners. • Op basis van de ontwikkeling van De Entree resulteert dit in een ruimtevraag van circa 140 tot 300 m² bvo.
Kwalitatief	• Functies binnen de jeugdzorg met een bezoekersfunctie moeten zoveel mogelijk gecentreerd en gecombineerd worden gehuisvest. Dit leidt mogelijk tot schaalvoordelen en synergie. • Functies zonder bezoekersfunctie (opvanghuis, kleinschalige woonlocatie) dienen verspreid over de wijk gefaciliteerd te worden. Dit vergroot de maatschappelijke meerwaarde. • Opvang binnen een pleeggezin kan veelal binnen de bestaande woning worden gerealiseerd. Opvang in een pleeggezin resulteert dan ook niet in extra ruimtevraag of aanbod in de jeugdzorg.

Confrontatie

Behoeftes	
Kwantitatief	• In de bestaande woonwijk en Meerzicht worden voorzieningen voor jeugdzorg bovengemiddeld vaak gebruikt. Hierdoor is er mogelijk al een aanvullende behoefte binnen Meerzicht. • Op basis van de additionele inwoners rekenen we op een behoefte aan circa 140 tot 300 m² bvo.
Kwalitatief	• Alle voorzieningen voor jongeren zijn of dienen kleinschalig georganiseerd (te worden). • Jeugdigen die (tijdelijk) niet meer in het ouderlijk gezinnen kunnen wonen, worden bij voorkeur in een gezinssituatie geplaatst. Ze komen dan in een pleeggezin. • Wanneer meer specialistische hulp nodig is, dan is de volgende stap een gezinshuis. Een van de gezinsouders is in dienst van Bureau Jeugdzorg. Een gezinshuis vangt maximaal vier kinderen buiten het eigen gezin op. • Als het kind of de jongere (nog) niet in een gezinssituatie kan worden geplaatst, omdat er nog meer specialistische hulp nodig is, dan is een logeerhuis aan de orde. Hier verblijven 8 á 9 andere jeugdigen, meestal gedurende 3 maanden tot anderhalf jaar.

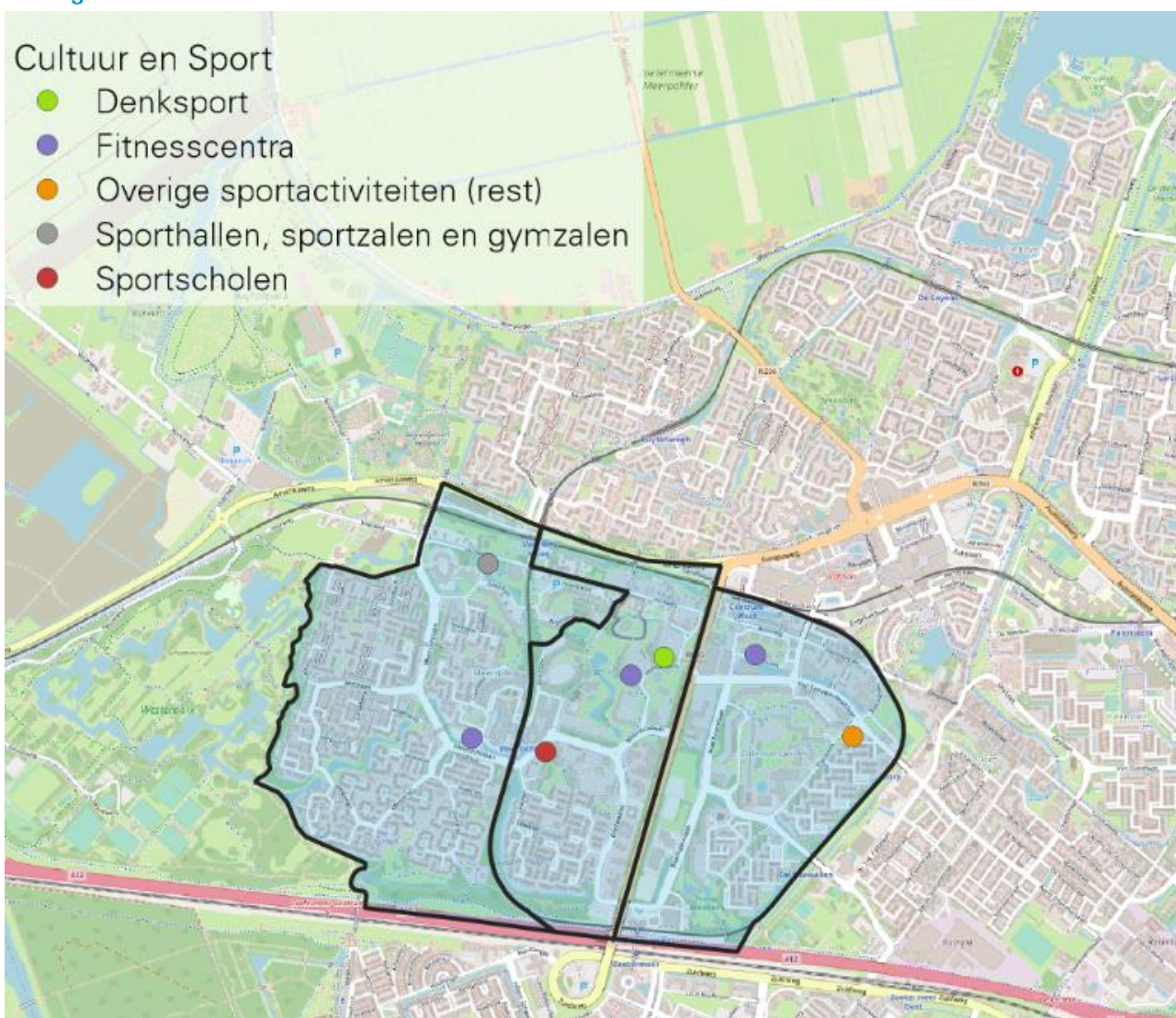
Randvoorwaarden

Uitgangspunt	
Beleid	• De jeugdzorg in Zoetermeer is regionaal georganiseerd. Uitbreiding of vermindering van de voorraad en de voorzieningen binnen de jeugdzorg moeten dan ook regionaal worden afgestemd. • De gemeente is verantwoordelijk voor de financiering en de uitvoering van het jeugdzorgbeleid. Bezuinigingen op jeugdzorg hebben daarbij effect op de capaciteit en de ruimtevraag.
Locatie	• Gezien de kleinschaligheid van opvanghuizen zijn deze niet locatie gebonden, maar kunnen verspreid over woonwijken worden gerealiseerd. • Bij voorkeur worden grotere inloop voorzieningen met bezoekersfunctie op goed bereikbare plaatsen in de wijk gevestigd.

Mengbaarheid (met andere functies)	• Door de kleinschaligheid van gezinshuizen goed in te passen binnen reguliere woonwijken. Hierdoor ontstaat een inclusieve woonomgeving. Grotere inloop voorzieningen met bezoekersfunctie zijn naar verwachting beter te mengen met andere met andere maatschappelijke (zorg)functies.
------------------------------------	--

5 Cultuur, sport en recreatie

Huidige situatie

5.1 Cultuur

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	- Op gemeenteniveau zijn er meerdere culturele voorzieningen. Veel op gebied van cultuur zit in gemeentelijk vastgoed en is centraal gevestigd in Zoetermeer. Dit betreft onder andere: - Stadstheater (4.741 m² bvo);	Geen culturele instellingen	Cultuurpodium Boerderij (2.465 m² bvo).

	- Cultuurpodium Boerderij (2.465 m² bvo); - Bibliotheek Nathaligang (1.425 m² bvo); - Bibliotheek Oosterheemplein (881 m² bvo); - Bibliotheek stadhuis (2.258 m² bvo); - Centrum voor kunst en cultuur (CKC) (4.289 m² bvo); - Terra (987 m² bvo); - Stadsmuseum (1.012 m² bvo); In totaal betreft dit circa 18.058 m² bvo aan culturele voorzieningen. (Bron: gemeente Zoetermeer 2019)																												
Aandeel per 10.000 inwoners	• Op basis van het culture aanbod in Zoetermeer is er gemiddeld 1.450 m² bvo cultuur per 10.000 inwoners. • Op basis van het aantal inwoners (15.235) in Meerzicht is er per 10.000 inwoners circa 1.620 m² bvo poppodium. Daarmee scoort de wijk bovengemiddeld, echter ontbreken andere culturele functies in de wijk en is het aanbod op wijkniveau derhalve laag te noemen.																												
Dynamiek	• Deelname cultuur in Zoetermeer: <table><tr><th>Bevorderen levendige stad</th><th>Realisatie 2018</th><th>2020</th><th>2021</th><th>2022</th></tr><tr><td>% inwoners dat evenementen bezoekt</td><td>49%</td><td>42%</td><td>42%</td><td>42%</td></tr><tr><td>% inwoners dat cultuur bezoekt of beoefent</td><td>84%</td><td>84%</td><td>84%</td><td>84%</td></tr><tr><td>% inwoners dat sport beoefent</td><td>71%</td><td>78%</td><td>78%</td><td>78%</td></tr><tr><td>% inwoners dat groen- en speelvoorzieningen bezoekt</td><td></td><td>45%</td><td>45%</td><td>45%</td></tr></table> (Bron: Omnibusenquete 2018, gemeente Zoetermeer)				Bevorderen levendige stad	Realisatie 2018	2020	2021	2022	% inwoners dat evenementen bezoekt	49%	42%	42%	42%	% inwoners dat cultuur bezoekt of beoefent	84%	84%	84%	84%	% inwoners dat sport beoefent	71%	78%	78%	78%	% inwoners dat groen- en speelvoorzieningen bezoekt		45%	45%	45%
Bevorderen levendige stad	Realisatie 2018	2020	2021	2022																									
% inwoners dat evenementen bezoekt	49%	42%	42%	42%																									
% inwoners dat cultuur bezoekt of beoefent	84%	84%	84%	84%																									
% inwoners dat sport beoefent	71%	78%	78%	78%																									
% inwoners dat groen- en speelvoorzieningen bezoekt		45%	45%	45%																									
Verzorgingsgebied	• Het verzorgingsgebied van een culturele voorziening varieert sterk. Zo kan het op wijkniveau maar ook stadsniveau of zelfs regionaal niveau opereren. Grotere culturele voorzieningen zoals het Stadstheater en het cultuurpodium opereren voornamelijk op een groter (stad/ regio) schaalniveau.																												

Trends en ontwikkelingen

- In de Atlas voor gemeenten 2019 (benchmark van de 50 grootste gemeenten in Nederland) staat Zoetermeer op de 48^e plaats als het gaat om cultuurbeleid. Zoetermeer heeft een beperkt cultureel aanbod, vooral voor liefhebbers van beeldende kunst en cultureel erfgoed. Op het gebied van films scoort de stad op niveau van het landelijk gemiddelde.
- Een gemiddelde stad in Nederland met circa 125.000 inwoners kent circa 22.375 m² aan culturele voorzieningen. In Zoetermeer is het aanbod circa 13.770 m². Een verschil van circa 8.600 m² bvo. Daarmee scoort Zoetermeer sterk onder gemiddeld.
- Zoetermeer kent veel oudere Wijkgerichte Vrijtijdsgenieters. Deze zijn ook bovengemiddeld vertegenwoordigd in de wijk Meerzicht. De Wijkgericht Vrijtijdsgenieter is een diverse groep tussen de 45 en 75 jaar. Ze hebben vaak niet gestudeerd en beschikken over een relatief laag inkomen. Ze hebben veel vrije tijd, maar weinig budget om eropuit te trekken. Ze hebben behoefte aan een laagdrempelig aanbod, zoals vrij toegankelijke evenementen in de wijk of het centrum van de stad. (Bron: wensen onderzoek inwoners Zoetermeer, gemeente Zoetermeer 2018)
- Vergroting en diversificatie van cultureel aanbod kan de aantrekkingskracht van Zoetermeer op kansrijke bevolkingsgroepen vergroten.

Prognose

Vraagvorming	t/m 2035
Kwantitatief	- Om het cultureel aanbod in Zoetermeer op een landelijk gemiddeld niveau te krijgen dient er circa 8.600 m² aan culturele voorzieningen toegevoegd te worden, verspreid over de gehele stad. - De ontwikkeling van De Entree en daarmee de groei van Zoetermeer van circa 7.200 tot 8.550 extra personen vergroot de vraag naar culturele voorzieningen in Zoetermeer. Op basis van een landelijk gemiddelde voorraad leidt de ontwikkeling van De Entree tot een aanvullende behoefte van circa 1.290 tot 1.530 m² bv aan culturele voorzieningen. - Daarmee komt de totale behoefte in Zoetermeer uit op circa 9.890 tot 10.130 m² bvo aan culturele voorzieningen. Dit is exclusief centra voor kunst en cultuur (CKC en Terra). - De ontwikkeling van De Entree leidt tot de behoefte aan 3.000 tot 4.000 m² aanvullende multifunctionele stedelijke voorziening in deze wijk. Dit is de gemiddelde maat van een gecombineerde grote instelling en betreft een combinatie van traditionele functies (dependances van), met nieuwe creatieve functies. Of er elders nog meer stedelijke voorzieningen moeten komen in de stad zal vervolgonderzoek moeten uitwijzen. - Er is behoefte aan naar schatting 1.500 tot 2.000 m² podia en voorzieningen in de open lucht voor bijvoorbeeld exposities, openluchtvoorstellingen, pleinbioscoop, unplugged muziekconcerten, beeldentuinen, festivals en evenementen. Deze vormen een aantrekkingskracht voor nieuwe bewoners in De Entree en de daarnaast gelegen wijken. - Vanuit de cultuursector is er de behoefte dat er plekken komen voor kunst en cultuur bij maatschappelijke partners, op scholen, in welzijnscentra, in verzorgingstehuizen, etc. De verwachte extra ruimtebehoefte bedraagt 300 tot 360 m².
Kwalitatief	Op stadsniveau: - In Zoetermeer is er een vraag naar aantrekkelijke gedifferentieerde culturele voorzieningen, uitdagende inrichting openbare ruimte en vernieuwende sport- en cultuurconcepten voor alle doelgroepen. - Uit onderzoek in 2015 (bron: Toekomstagenda Cultuur 2015-2018, BMC, 2018) blijkt dat bewoners in Zoetermeer (grote) waarde hechten aan (bebouwde) kunst & cultuurvoorzieningen. De beschouwde culturele voorzieningen worden door veel respondenten belangrijk tot zeer belangrijk gevonden voor een gemeente, zij het niet alle in dezelfde mate. Veel respondenten vinden de aanwezigheid van een bibliotheek binnen de gemeentegrenzen (zeer) belangrijk. Daarnaast vindt men de aanwezigheid van een theater en de aanwezigheid van een muziekschool/centrum voor kunstzinnige vorming (zeer) belangrijk. Op enige afstand volgen de aanwezigheid van een filmhuis, museum, festivals/grootschalige evenementen, poppodium en een organisatie voor beeldende kunst. - Daarnaast dienen er voldoende mogelijkheden te zijn om anderen te ontmoeten. Belangrijke waarden zijn sfeer en hoge kwaliteit, fysiek goed bereikbaar, laagdrempelig en toegankelijk op multimodaal ontsloten locaties. - Gebouwen voor culturele functies hebben specifieke eisen; de voornaamste is voldoende hoogte (voor podia, trekwallen, et cetera). - Versterken van de verbinding en samenwerking tussen cultuur, sport en maatschappelijke organisaties. Zoetermeer = stad van actieve leefstijl. Op wijkniveau: - In elke wijk moeten er vrijetijdsvoorzieningen zijn op gebied van cultuur, sport en spel, rekening houdend met het bevolkingsprofiel van de wijk en de toekomstige bewoners. Waarbij met name voor kinderen, jongeren, en ouderen aanbod 'om de hoek' nodig is. - In elke wijk is er voldoende ruimte voor cultureel onder nemers/ innovatie om het cultureel vermogen van de stad verder te brengen. Atlas gemeenten 2019 geeft aan: voor groei hoogopgeleide creatieve mensen nodig. - In vrijwel iedere wijk ontbreekt momenteel een cultureel wijkcentrum. Wel zijn er enkele buurtvoorzieningen die door een beperkte groep worden gebruikt. Daarom zijn nieuwe en vitaliserende voorzieningen voor een brede doelgroep wenselijk. - Er is behoefte aan vitaliserende plekken ten behoeve van 'placemaking' in het Entreegebied. Cultuur is een belangrijke voorwaarde om nieuwe inwoners (ouder en welgesteld, jong en hoogopgeleid) naar het Entreegebied te trekken. De Entree is kansrijk voor toevoeging nieuwe culturele en sportconcepten die voorzien in de vraag vanuit deze doelgroepen. - Zoetermeer kenmerkt zich door de buitengewoon goede kunstcollectie in de openbare ruimte. Dit wil de gemeente doorzetten in het Entreegebied. Het gebied zou derhalve meerdere openbare kunstwerken moeten herbergen om aantrekkelijk te zijn voor de doelgroep. (Bron: Input kwalitatieve noties 'De Entree' Zoetermeer)

Confrontatie

Behoefte	
	- Een markante stedelijke culturele voorziening, mogelijk in een van de bestaande gebouwen in De Entree (naoorlogs erfgoed). - Voldoende vierkante meter voor kleinschalige cultuurbeoefening/broedplaatsen en voldoende cultuur in de openbare ruimte, waaronder kunstwerken, openluchttheater, et cetera. (Bron: Input kwalitatieve noties 'De Entree' Zoetermeer)

Randvoorwaarden

Uitgangspunt	
Beleid	- Zoetermeer als aantrekkelijke stad met een actieve leefstijl met goede culturele stedelijke voorzieningen. In De Entree moet een markante culturele voorziening komen die hoogopgeleide jonge mensen en creatievelingen trekt, en daarnaast een groep hoogopgeleide senioren kan bedienen die in De Entree komen wonen. - Voor eenieder in de wijk kleinschalige plekken voor laagdrempelige beoefening danwel maakplaatsen/ culturele broedplaatsen. Het beleid richt zich op meer kunst en cultuur in de wijk. Tegelijkertijd is het beleid er op gericht dit soort Kunst&Cultuur activiteiten, uitingen en voorzieningen zo veel mogelijk te combineren met bestaande voorzieningen (zoals een bibliotheek, een zorg-/buurtcentrum of een sportvoorziening). - Het ontwikkelen van een extra stedelijke gecombineerde voorziening met divers cultuuraanbod in het Entreegebied: een cultuuranker met daarin onder andere functies voor podium, moderne kunst en nieuwe media. (Bron: Input kwalitatieve noties 'De Entree' Zoetermeer)
Locatie	- Parkeerplaatsen voor mindervaliden nabij ingang voorziening. - Flexibele indeling van gebouwen en mogelijk gecombineerd ruimtegebruik. - Specifieke eisen voor binnenruimtes theater, dans, muziek en voor beeldende disciplines (zie handleiding bouw en verbouw centra voor de kunsten). - Specifiek eisen voor buitenruimtes (inrichting openbare ruimte voor sport, cultuur en spel).
Mengbaarheid (met andere functies)	Mengen met andere voorzieningen en doelgroepen is hierbij van groot belang. Zoetermeer zet in op een combinatie van professionele kunst en cultuur met amateur kunstenaars. Te denken valt aan ouderenparticipatie bij professionele kunst & cultuur ateliers.

5.2 Sport en recreatie

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	Het aanbod aan sport en recreatie is zeer divers in Zoetermeer. Ook de vorm van het aanbod varieert daarbij sterk: van georganiseerde sportfaciliteiten tot bijvoorbeeld openbare recreatiemogelijkheden in parken.	In Driemanspolder zijn 4 kleinschalige sportbedrijven met in totaal circa 6 werknemers. Het openbare toegankelijke aanbod in de wijk is relatief beperkt. (Bron: Vastgoeddata.nl)	- In Meerzicht zijn 6 sportbedrijven met in totaal circa 20 werknemers. - Het openbare toegankelijke aanbod in de wijk is relatief beperkt. (Bron: Vastgoeddata.nl)
Dynamiek	-		
Verzorgingsgebied	Algemeen geldt: het verzorgingsgebied van een sportvoorziening is sterk afhankelijk van het type voorziening dat wordt geboden. Een grootschalige tennisvereniging trekt bijvoorbeeld sporters vanuit de gehele stad terwijl een kleinschalige voetbalvereniging zich meer op een specifieke wijk richt. Meer unieke sporten kunnen ook sporters in een groter verzorgingsgebied bedienen, denk aan een atletiek, rugby of bijvoorbeeld roeien.		

Trends en ontwikkelingen

- Sport en recreatie verplaatst zich steeds meer van georganiseerde sportvoorzieningen naar meer openbare en niet-georganiseerde sportvoorzieningen. Zo is in het afgelopen decennium het aantal hardlopers en ook fietsers/wielrenners (niet aangesloten bij een sportvereniging) fors gegroeid. Bovendien zien we dat ook georganiseerde sporten lang niet altijd meer gebruik maken van een specifieke bebouwde ruimte, denk hierbij naast rennen en fietsen ook aan bootcamp of yoga.
- De populariteit van een sport varieert bovendien sterk. Nederlands succes in een specifieke sport kan een sport (tijdelijk) fors laten groeien (denk bijvoorbeeld aan succes in de autosport, vrouwenvoetbal, of tennis).

Prognose

Vraagstelling	t/m 2035
Kwantitatief	165 m² sportzaal per 1.000 inwoners (bron: voorzieningenscan Stipo). We hanteren hierin een bandbreedte van 150 tot 170 m² bvo. Dit betekent een additionele ruimtevraag van circa 1.000 tot 1.500 m² bvo. - In februari 2018 is voor de gemeente Zoetermeer een analyse uitgevoerd om de behoefte aan binnensportfaciliteiten voor gemeente Zoetermeer te bepalen. Deze analyses onderstreept de (grote) behoefte aan nieuwe locaties voor binnensportruimte. Vooral aan sporthallen (bedoeld voor georganiseerde binnensport) is een tekort van circa 3 tot 5 accommodaties in Zoetermeer. Hierbij wordt nog geen rekening gehouden met de beoogde schaa sprong van 4.500 woningen in De Entree (en in totaal uiteindelijk 10.000 extra woningen in heel Zoetermeer). De verwachting is dan ook dat deze ruimte vraag groot zal zijn. - Uitgaande van een minimale omvang van een sporthal van 44 bij 24 meter plus voorzieningen, gaan we uit van een minimale ruimte vraag van een sporthal van circa 1.700 tot 2.200 m² bvo. - Voor buitensportruimte is er naar verwachting nog behoefte aan extra voetbal- en hockeyvelden. Deze behoefte zit bij specifieke verenigingen en zullen dan ook integraal voor Zoetermeer moeten worden opgepakt. Een nieuwe dergelijke sportvereniging in De Entree ligt daarbij niet voor de hand. - Voor niet georganiseerde buitensport kan verspreid over De Entree ruimte worden geboden. Het is noodzakelijk om voldoende openbare zichtbare ruimten te creëren waar bewoners actief bezig kunnen zijn. Het gaat om vrijetijdstuinen met ruimte voor sport en spel, speel en ontspanningsplekken in het openbaar groen zoals trapveldjes, picknickplekken, fitnessstoel en in het groen, of stukjes groen die door bewoners omgebouwd kunnen worden als stadstuin of voor stadslandbouw. Dit betekent een totaal van circa 500 m². - Er is een grote behoefte aan schooltuinen. De speel/stadsboerderij met schooltuin in Meerzicht heeft jaarlijks rond de 200.000 bezoekers. Er is behoefte aan een nieuwe locatie (in het Entreegebied) om te kunnen voorzien in de behoefte. Een kleine speelboerderij in het Entreegebied biedt een veilige plek voor kinderen die alleen buiten willen spelen. De schatting is dat hiervoor 1.000 tot 2.000 m² moet worden gereserveerd. - Om de kernwaarden uit het Masterplan Entree vorm te geven wordt gedacht aan een route door het gebied om te lopen, wandelen, fietsen, hordenlopen, skaten, steppen, freerunnen, kortom om te bewegen. Het gaat om echt duurzaam goed ontworpen langgerekte routes, met goede ondergrond, bestemd voor mensen die aan duurbelasting willen werken. Plus bijzondere beplanting, sport-

	voedselbosjes en fruitstruiken, etc. om onderweg van te plukken. Het gaat om een route van 2,5 kilometer van een aantal meter breed door de aan te leggen groene zones. Het ruimtebeslag is afhankelijk van de mate van inpassing in de groene zones. (Bron: Ruimte voor buitensport in Zoetermeer, Mulier Instituut, 2018; Input kwalitatieve noties 'De Entree' Zoetermeer)	
Kwalitatief	- In het onderzoek uit 2018 is aandacht voor de beoogde locatie voor nieuwe sportfaciliteiten: 'Wanneer wordt gekozen om het aanbod aan binnensportruimte in de gemeente te vergroten is, gelet op de huidige spreiding van de binnensportaccommodaties en de (normatieve) behoefte van de inwoners, het verkennen van de mogelijkheden voor een locatie rond Zoetermeer Centrum/Seghwaert een logisch uitgangspunt. De inwoners van deze wijken moeten gemiddeld het verst reizen naar de dichtstbijzijnde sporthal, terwijl de bevolking van deze wijken (ten opzichte van de andere wijken) relatief jong is waardoor er (in potentie) veel gebruikers van binnensportruimtes wonen.' - We concluderen dan ook dat er zeer zeker een behoefte is aan nieuwe binnensportruimte maar dat deze ook verspreid door de stad moeten worden gevestigd. Het toevoegen van tenminste één relatief grootschalige binnensportruimte in De Entree past in deze lijn. (Bron: Ruimte voor buitensport in Zoetermeer, Mulier Instituut, 2018; Input kwalitatieve noties 'De Entree' Zoetermeer)	- Standaardsporthallen hebben minimaal drie vakken en hebben als afmeting 44 bij 24 meter of 48 bij 28 meter. Houd bovendien rekening met een minimale plafondhoogte van 5,5 meter. - Naast de daadwerkelijke fysieke ruimte en een (gemeentelijke) sporthal, is er behoefte vanuit de gemeente om binnen bestaande panden sportvoorzieningen mogelijk te maken. Bestemmingsplannen dienen hier bestand tegen te zijn. Niet iedere sportvoorziening hoeft daarbij een gemeentelijke accommodatie te zijn, sommige sporten kunnen ook prima in een ander soort panden.

Confrontatie

Behoefte

- Uitgaande van het verwachte tekort aan accommodaties in enkele sport en recreatiesegmenten, de ambitie om meer sport in de wijk te faciliteren en additionele vraag vanuit nieuwe bewoners verwachten we een relatief forse ruimtevrage voor zowel indoor als outdoor sport en recreatiefaciliteiten.

Randvoorwaarden

Uitgangspunt

Beleid	Waar het beleid zich voorheen voornamelijk richtte op het accommoderen van sportvoorzieningen aan de randen van de wijken, richt men zich nu meer op het mogelijk maken van sportvoorzieningen met name in de wijken.
Locatie	Bij voorkeur één ruime sporthal, plus over de wijk verdeeld circa 4 of 5 buitensportfaciliteiten zoals outdoor fitness.
Mengbaarheid (met andere functies)	- Een groot sportveld/vereniging tussen de woningen in het Entreegebied is kansrijk. Het clubhuis kan dan fungeren als 'huis van de wijk' met naschoolse opvang, huiswerkbegeleiding, kooklessen en een locatie voor het maken van goedkope maaltijden voor buurtbewoners. Een dergelijk gecombineerde voorziening verbindt en draagt bij aan de beleving in het gebied. - Een langgerekte route voor duursport kan tussen gebouwen en in samenhang met andere groenvoorzieningen gerealiseerd worden.

5.3 Overig sport- en recreatieonderwijs

Omvat sport- en recreatieonderwijs, zeil- en surfscholen, cultureel onderwijs, dansscholen en kunstzinnige vorming.

Kerngegevens	Gemeenteniveau	Wijkniveau Driemanspolder	Wijkniveau Meerzicht
Huidige voorraad	14 dansscholen met in totaal circa 21 medewerkers. 61 ondernemingen in de kunstzinnige vorming (geen dansscholen) met circa 62 medewerkers. 159 ondernemingen behorend tot de categorie 'overig sport- en recreatieonderwijs', met circa 314 medewerkers. Dit betreft onder meer ZZP'ers in de culturele sector en culturele broedplaatsen. (Bron: vastgoeddata.nl)	3 ondernemingen in de kunstzinnige vorming (geen dansscholen) met circa 3 medewerkers. 11 ondernemingen behorend tot de categorie 'overig sport- en recreatieonderwijs', met circa 15 medewerkers. (Bron: vastgoeddata.nl)	1 dansschool met in totaal circa 1 medewerker. 8 ondernemingen in de kunstzinnige vorming (geen dansscholen) met circa 9 medewerkers. 17 ondernemingen behorend tot de categorie 'overig sport- en recreatieonderwijs', met circa 20 medewerkers. (Bron: vastgoeddata.nl)
Aandeel per 10.000 inwoners	- Per 10.000 inwoners betekent dat gemiddeld: - circa 1 dansschool; - circa 5 ondernemingen binnen de kunstzinnige vorming; - circa 13 ondernemingen in de categorie 'overig sport en recreatieonderwijs'.	- Per 10.000 inwoners betekent dat gemiddeld in Driemanspolder: - circa 5 ondernemingen binnen de kunstzinnige vorming; - circa 17 ondernemingen in de categorie 'overig sport en recreatieonderwijs'.	- Per 10.000 inwoners betekent dat gemiddeld in Meerzicht: (minder dan) 1 dansschool; - circa 5 ondernemingen binnen de kunstzinnige vorming; - circa 11 ondernemingen in de categorie 'overig sport en recreatieonderwijs'.
Dynamiek	-		
Verzorgingsgebied	Voorzieningen binnen het overig onderwijs hebben veelal een wijk overstijgend verzorgingsgebied.		

Trends en ontwikkelingen

- In provincie Zuid-Holland is tussen januari 2013 en april 2018 het aantal dansscholen toegenomen van 9,5 naar 14,2 dansscholen per 100.000 inwoners. (Bron: CBS, 2019)
- Circa 9% van de Nederlandse bevolking van zes jaar en ouder deed in april 2017 en / of 12 maanden ervoor aan dans. (Bron: monitor amateurkunst 2017; LKCA 2018)

Prognose

Vraagruimte	t/m 2035
Kwantitatief	- Tot het jaar 2035 komen er circa 7.200 tot 8.550 nieuwe inwoners in het gebied van De Entree te wonen. - Uitgaande van het aandeel per 10.000 inwoners en de toename van het aantal inwoners betekent dit een additionele vraag van: - Circa 1 dansschool; 3 tot 4 ondernemingen binnen de kunstzinnige vorming; 9 tot 11 ondernemingen in de categorie 'overig sport en recreatieonderwijs'. - Op basis van gegevens van vastgoeddata.nl gaan we uit van een gemiddeld ruimtegebruik van: - Gemiddeld 240 m² voor een dansschool; - Gemiddeld 260 m² voor een onderneming binnen de kunstzinnige vorming; - Gemiddeld 195 m² voor een onderneming in de categorie 'overig sport en recreatieonderwijs'. - Dit geeft op basis van de ontwikkeling van De Entree een ruimtebeslag van circa 2.890 tot 3.440 m² voor functies binnen het overig recreatieonderwijs, waarvan 190 tot 230 m² voor een dansschool, 910 tot 1.090 m² voor kunstzinnige vorming en 1.790 tot 2.120 voor sport en recreatieonderwijs.

	Omvang	Huisvestingseisen
Kwalitatief	Bij voorkeur de functies centreren in een gezamenlijk onderwijscentrum. Een combinatie met bijvoorbeeld een basisschool of een mbo is kansrijk door de mogelijkheden van deelgebruik van ruimtes.	- Door het grotere verzorgingsgebied van overige onderwijsfuncties is een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van belang. - Afhankelijk van de functie worden er andere eisen gesteld aan de huisvesting. Zo zal voor een dansschool een grote oefenruimte van belang zijn. Een muziekinstituut of huiswerkbegeleiding kan juist de voorkeur geven aan kleinere individuele (oefen) ruimten.

Confrontatie

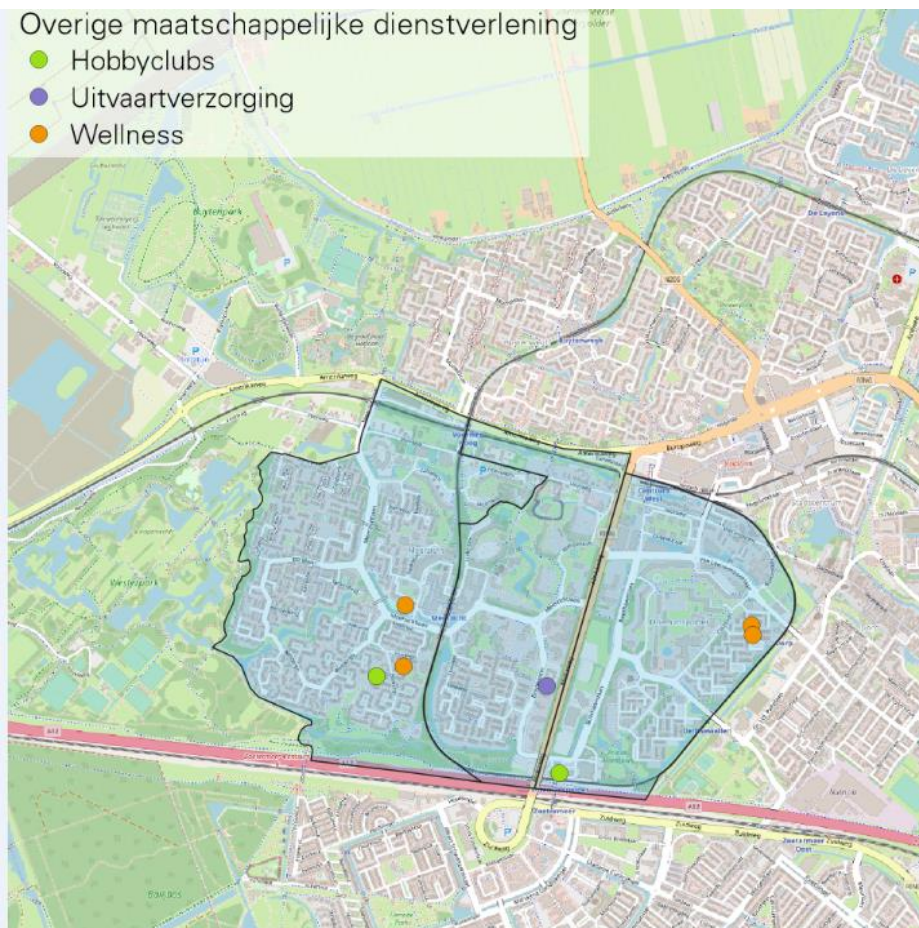
Behoefte
- In de bestaande woonwijken Driemanspolder en Meerzicht is een gemiddeld aantal overige onderwijsvoorzieningen gevestigd. Dit betekent dat er naar verwachting geen groot onder- of overaanbod in het gebied is. - Op basis van de additionele inwoners rekenen we op een behoefte aan circa 2.890 tot 3.440 m² bvo.

Randvoorwaarden

Uitgangspunt	
Beleid	- Net als reguliere onderwijsinstellingen moet het ondersteunende (overige) onderwijs voor iedereen bereikbaar en toegankelijk zijn. - Actieve cultuurparticipatie (specifiek muziek, dans, theater, beeldend, nieuwe media); hierbij gaat het om aanbod van professionals enerzijds (cursussen en projecten) en amateurverenigingen anderzijds.
Locatie	Een goede spreiding over de stad, de wijk en de buurt is van belang. Clustering van functies op een locatie kan daarbij versterkend werken.
Mengbaarheid (met andere functies)	Goed mengbaar met andere maatschappelijke (zorg en onderwijs) functies. Ook gecombineerd ruimtegebruik is daarbij kansrijk.

6 Overige maatschappelijke dienstverlening

Huidige situatie

6.1 Levensbeschouwelijke organisaties

Voor levensbeschouwelijke organisaties is het bepalen van een specifieke behoefte zeer sterk afhankelijk van de aantrekkingskracht en vitaliteit van de (specifieke) geloofsgemeenschap. Landelijk loopt het aantal (geregistreerde) gelovige mensen af, maar tegelijkertijd is er bij specifieke religies nog een groei waar te nemen. De verwachte behoefte aan levensbeschouwelijke organisaties is dan ook afhankelijk van deze specifieke groepen. Op dit moment zijn er geen signalen in Zoetermeer dat er een grote behoefte is aan een specifieke voorziening voor een levensbeschouwelijke organisatie. Wel ligt er een vraag naar ruimte vanuit een zeer kleinschalige en specifieke religie. Geïnventariseerd zal moeten worden in hoeverre deze vraag gefaciliteerd dient te worden in De Entree. Vooralsnog (op basis van eerste signalen) verwachten we geen tot een zeer beperkt vraag naar ruimte voor levensbeschouwelijke organisaties.

6.2 Uitvaartbranche

De vraag naar uitvaartdiensten zal de komende jaren blijven toenemen onder andere door vergrijzing. Ook zien wij het aanbod in algemene zin toenemen, waarbij er meer specifieke ondernemingen ontstaan, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid of in het vervullen van persoonlijke wensen. De voorkeur voor cremeren ten opzichte van begraven neemt bovendien steeds meer toe.

Om een specifieke ruimtevraag naar uitvaartdiensten te bepalen is een uitgebreide studie noodzakelijk waarbij dient te worden gekeken naar bevolkingssamenstelling, bevolkingsontwikkeling, voorkeurscijfers voor cremeren dan wel begraven, religieuze verdeling van de bevolking en de huidige begraaf- en crematiecapaciteit. Een dergelijke analyse is te tijdrovend en omvangrijk voor de scope van deze analyse.

Bijlage A: afbakening onderzoek

Letter	Sectie	SBI code	Omschrijving	Sub codering
P	Onderwijs	852	Primair en speciaal onderwijs	85201
		853	Voortgezet onderwijs	85311 – 85312 8532 t/m 85323
		854	Tertiair onderwijs	8541 – 8542
		855	Overig onderwijs	8551 – 8552
Q	Gezondheids- en welzijnszorg	862	Medische en tandheelkundige praktijken	8621 t/m 86232
		869	Paramedische praktijken en overige gezondheidszorg zonder overnachting	8691 t/m 86929
		87	Verpleging, verzorging en begeleiding met overnachting	871 t/m 87902
		88	Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting	881 t/m 88999
R	Cultuur, sport en recreatie	90	Kunst	900 t/m 90042
		91	Culturele uitleencentra, openbare archieven, Musea, Dieren- en plantentuinen, natuurbehoud	910 t/m 91042
		931	Sport	9311 t/m 93199
S	Overige dienstverlening	94	Levensbeschouwelijke en politieke organisaties, belangen- en ideële organisaties, hobbyclubs.	9499 t/m 94997
		96	Wellness en overige dienstverlening; uitvaartbranche	960 t/m 9609